

SITUATION

S

T

L

M

#211

MARS 2015
ÅRGÅNG 20

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

**KATARINA
EWERLÖF**

**FÖRSTA MÖTET MED
SOCIALTJÄNSTEN**

**TÄNDER
STHLM**

**BARNBOKENS
VERKLIGHETER**

SVERRIR

*"Det låter lite klyschigt när en skådespelare säger att
de fastnar i sin roll, men det har faktiskt hänt mig"*

GUDNASON

SAY LOU LOU JONATHAN JOHANSSON EN DRÖS POETER STOCKHOLMSNATT TIO ÅR ZELDA

6-8 MARS
Till häst genom Västerbotten HUMOR
 En bokpresentation i gränslandet mellan talbok, powerpoint och hiphop.

**SÖDRA
 TEATERN**

MOSEBACKEMARKNADEN

LÖR & SÖN 11-16

**EN VINTERMARKNAD
 PÅ SÖDERMALM**

MOSEBACKEMARKNAD.SE

TOR 12 MARS
Anna Blombergs värld HUMOR
 En av Sveriges främsta komiker.

FRE 20 MARS
Kodjo Akolor: brott mot jantelagen
 En personlig standupföreläsning om att inte nöja sig. HUMOR

LÖR 18 APRIL
Kalle Haglund... och den stora skogen
 En liten pärla om det vi alla kämpar med – Livet. TEATER/HUMOR

TOR 19 MARS
Maz Jobrani: I come in peace – again (IRN/USA) HUMOR
 Vass skärskådning av världspolitiken.

SODRATEATERN.COM / 08-531 994 90

Sveriges internationella scen för musik, teater och debatt

RIKSTEATERN

STOLT
 ÄGARE

MARS

#211
Omslag:
Joel Nilsson

JOEL NILSSON

20 HAN VISADE MIG EN BILD DÄR JAG VAR LÅNGHÅRIG. "KAN DU SE UT SÅ HÄR I MARS?" FRÅGADE HAN. "SJÄLVKLART!" SA JAG

Och som genom ett mirakel hade Sverrir Gudnasons hår växt ut i mars och han fick rollen i *Upp till kamp*

MARCO FEMENIA

14 DE SOM KAN TA UT SINA PROTESER ANVÄNDER BÅDE RASP OCH SLIPMASKIN

Tandtekniker Åke Hammarlund har sett det mesta

MARCO FEMENIA

30 JAG FICK EN PLASTSKED SOM SKULLE ANVÄNDAS ATT ÄTA MED

Pierre Blom var elva år när han första gången mötte socialtjänsten

12 Katarina Ewerlöf

En ljudboks-läsare kommer långt med en läsplatta, ett glas vatten och en behaglig röst

36 Tecken på förändring

Olika samhällsförändringar – fattigdom, utanförskap, rasism, sexism – blir allt synligare i barn- och ungdomslitteraturen

58 Svepet

Jonathan Johansson, En drös poeter, pris till *Pervert Park, Stockholmsnatt* tio år, Beckett på Klarascenen, Anders Hedin om Frescati, recensioner med mera

7 Say Lou Lou

Elektroduo som sjunger om tonårsvermodet i att vara "fastfrusen i stan"

8 Gata fram och tillbaka

Sågad marmor, en enmanspissoar och en väl ivrig taxi mot enkelriktat på Kronobergsgratan

10 Situation Waldersten

11 Maria Hagström

Från en trygg kåkstad nära dig. Fast väldigt långt ifrån

42 Stolt

Ogjort och gjort

44 Min plats i stan

Eva Kullmer träffar mycket folk vid Liljeholmen

47 Mina drömmar

Miriam Hofberg vill bli av med sin smärta i ryggen

48 Med egna ord

Försäljarnas sidor

57 Korsord

64 Brilljant

Vintagehårfrisörskan Miriam Parkman

66 Läsaren

Johanna Forstén, Solna Centrum

På gatorna som inte tillhör någon. Och alla

Det är en ny tid. Omvärlden ger sig numera till känna på våra gator på det sätt den kan och måste.

Sedan förra numret av *Situation Sthlm* kom ut har EU-migranter börjat sälja en egen tidskrift på gatorna i stan. En lokal ideell förening, driven av volontärer, distribuerar tidningen från Centralstationen och huvudmännen finns i Oslo i Norge, där tidningen sålts några år.

Och nu alltså här. På gatorna som inte tillhör någon. Och alla.

FÅ HAR SÅ god inblick i stockholmarnas tandstatus som Folkandvårdens tandtekniker. Och en sak de ser tydligt, som innebär en liten

statistisk avvikelse, är att det finns fler bruxister – personer som gnisslar tänder – här än i övriga landet. För dem som gnisslar hårt är det ingen idé att bygga en porslinsfasad, det måste vara metall som möter för att stå emot slitaget.

Barn- och ungdomsböcker innehåller mer och mer tydliga inslag från verkligheten, där ämnen som exempelvis kön, klass, integration, utanförskap och rasism letat sig in i både bilderböcker och vanliga kapitelböcker. I mars presenterar Svenska barnboksintitutet trender och statistik baserad på 2014 års totala barn- och ungdomsboksutgivning.

Katarina Ewerlöf är nominerad i

samtliga tre klasser när ljudböckerna i år för första gången har sin egen prisgala. Hon kommer ofta överst när lyssnare får rösta om den populäraste inläsaren och har hittills läst in över 200 ljudböcker. En läsplatta, en snäll tekniker och ett glas vatten – och naturligtvis en behaglig röst – räcker långt.

När skådespelaren och Guldbaggevärdaren Sverrir Gudnason gjort en roll bra så känner han det i kroppen. Till skillnad mot många av sina kollegor har inte gått Scenskolan, däremot den isländska varianten av *Vår teater, Skolskoj*. Men miraklet med hårtväxten inför rollen i *Upp till kamp* kan han fortfarande inte förklara.

VILL DU LÄRA dig att sätta upp en korrekt svinrygg eller göra riktiga femtiotallockar ska du gå till Miriam Parkman och hennes kurs i vintagefrisyrer. Det har nu gått tio år sedan den första *Stockholmsnatt* publicerades. Thommy Berggren sätter upp Samuel Becketts *Slutspelet* på Klarascenen i mars och En drös poeter åker på stockholmsturné.

Den 16 mars är det vår. Statistiskt.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationister "Ta er in på situationsthlm.se"

Alexandra Sundqvist

GÖR: Medlem i Situation Sthlms redaktionsråd.

"JAG ÄR FRILANSANDE kulturjournalist och har skrivit för Situation Sthlm sedan 2008. Sedan 2012 är jag medlem i Situation Sthlms redaktionsråd. I tidningen skriver jag främst om kultur och populärkultur, men då och då också om miljö- eller andra samhällsfrågor.

I detta nummer har jag tittat närmare på den realistiska, samhällsengagerade barnboken – den som speglar gatan och hemmet, såsom de ser ut. Där har jag bland annat pratat med Stina Wirsén om hur man beskriver det svåraste svåra i en bilderbok för barn. Och med Eva Staaf som valt att skriva in ett möte mellan en hemlös, Kalla Killen, och ett barn, i sin bilderbok *Tilly som trodde att...*"

Gerd Eriksson

GÖR: Frilansjournalist. Med i Situation Sthlms redaktionsråd sedan 2012.

"VI SOM SITTER i redaktionsrådet är en blandning av journalister med olika inriktning. En gång

i månaden träffas vi och bestämmer tillsammans med redaktör Stolt vad nästa nummer ska innehålla.

Min främsta uppgift är att komma med idéer på roliga/intressanta reportage och att göra notiser till Huvudstan. Sedan har jag också förmånen att få intervjua en läsare till varje nummer.

I det här numret har jag skrivit om tandteknikerna på Fleminggatan. Förra numret skrev jag om Jordbro. Och jag hoppas på att få göra reportage om fler förorter. Där finns mycket positivt som det skrivs väldigt lite om."

David Bogerius

GÖR: Sitter i Situation Sthlms redaktionsråd. Samt ansvarig för Situation Sthlms sociala medier.

"I DETTA NUMMER kan ni läsa en stor intervju med Sverrick Gudnason, som ni även hittar på

omslaget. Får ni inte nog av guldbaggevinnaren i tidningen kan jag rekommendera att ni tar er in på situationsthlm.se där han berättar i webb-tv om några av sina färgstarkaste roller, som Tommy i *Upp till kamp* och Alex i *Hur många lingon finns det i världen?*. Där kan ni också hitta webb-tv med skådespelarna med mera i den nya svenska långfilmen *Cirkeln*. Bland annat berättar producenten Ludvig Andersson om hur filmen blev till."

ALLA MÄNNISKOR ÄR OLIKA. Så enkelt är det. Vi har lärt oss det under de 19 år Situation Sthlm sålts på gatorna i Stockholm. Vissa har säljet i sig, andra lär sig snabbt, några måste jobba lite hårdare. När vissa väljer att skrika ut sin frustration och ilska väljer andra att skriva av sig i tidningen. Några gör både och.

Situation Sthlm erbjuder hjälp till självhjälp

genom meningsfull sysselsättning med tidningsförsäljningen utifrån varje individs villkor. Utöver möjligheten att tjäna egna pengar erbjuder vi också juridisk hjälp och stöd i kontakten med bland annat myndigheter.

När du köper Situation Sthlm ger du säljaren inte bara reda pengar utan mycket, mycket mera. Tack.

Situation Sthlm ges ut av Situation Sthlm AB. Tidningen är fackligt, partipolitiskt och religiöst obunden och kommer ut sista onsdagen i månaden 12 gånger om året.

Situation Sthlm AB ägs i lika delar av chefredaktör Ulf Stolt, Rainbow Sweden samt Ideella föreningen Situation Sthlm.

Aktiebolaget delar inte ut vinst till aktieägarna, allt eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten.

STYRELSEN
SITUATION STHLM:
Ulf Stolt

Hans Larsson (ordförande)

Peter Söderlund

Den sociala verksamheten är en ideell förening. Försäljarna är hemlösa eller före detta hemlösa. Alla försäljare skriver under ett avtal, får en id-bricka med foto och en försäljningsplats.

Den sociala verksamheten består bland annat av distribution av tidningen, försäljarcafé, skrivarverkstad, försäljarblogg, datarum och juridisk rådgivning.

Värdegrund Situation Sthlm:

- är en gatutidning
- skapar debatt och opinion om hemlöshet och utsatthet
- erbjuder hemlösa människor sysselsättning
- verkar för yttrandefrihet

Målgrupp:

Situation Sthlm är en lågtröskelverksamhet som riktar sig till hemlösa, f.d. hemlösa och socialt utsatta människor. Många ur målgruppen har missbruksproblem och/eller är drabbade av psykisk ohälsa.

Syftet med tidningsförsäljningen, utöver den inkomst den genererar, är att skapa en struktur i tillvaron, stimulera till minskat missbruk och genom verksamheten få hjälp och stöd.

Verksamheten erbjuder också timanställning, arbetsträning, OSA-placering, skrivarverkstad, datorstöd, motiverande samtal, juridisk rådgivning och diverse aktiviteter.

Personer som inte omfattas av det sociala stöd som samhället erbjuder eller inte har några etablerade kontakter inom tex. socialtjänst, kriminalvård eller psykiatri skrivs inte in som försäljare av Situation Sthlm.

Syftet med Situation Sthlms verksamhet är rehabilitering med arbete som metod. Vår målgrupp

består av de personer vars stöd från Situation Sthlm kompletteras av samhällets insatser.

REDAKTION
Chefredaktör & ansvarig utgivare
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 953 90

Reporter
Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Consigliere
Jan Lindström

Art Director
Jesper Weithz

Webbredaktör
David Bogerius

Redaktionsråd
David Bogerius, Gerd Eriksson, Alexandra Sundqvist

Korrektur
Hans Hård

Medverkande skribenter
Henrik Emilson, Maria Lindén

Medverkande fotografer & illustratörer
Marc Femenia, Joel Nilsson, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida
www.situationsthlm.se

E-post
red@situationsthlm.se

Tryck
V-Tab 2014

Räckvidd
153 000 läsare
(Orvesto konsument 2014:2)

Upplaga
34 100 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION

VD
Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 953 87

Ekonomi
Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 953 86

Adress
Krukmakargatan 34A
118 51 Stockholm

Tel
08-545 953 91

Fax
08-668 79 09

Organisationsnummer
55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro
pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET
Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 953 88

Samordnare
Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-545 953 81

Mariah Jansvik
mariah@situationsthlm.se
08-545 953 81

Jonas Svensson
jonas@situationsthlm.se
08-545 953 81

Telefonnummer distribution
08-545 953 81

Öppettider
Måndag till fredag kl. 8-15
Lördag kl. 10-14

Plusgiro/Bankgiro
pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Organisationsnummer
8024 11-1497

ANNONSERING & PRENUMERATION
Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 953 94

Carl Larsson
carl.larsson@mediakraft.se
tel. 070-147 50 29

Robert Wallner
robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration
12 nummer kostar 660 kronor

E-post
situationsthlm@pressdata.se

I huvudet på läsarna

"Det offentliga rummet är inte längre tillgängligt för alla"

Apropå qwertyuiop

Apropå det du skrev i din krönika om ordet qwertyuiop i förra numret, läste jag just utläggning om detta i en – i mitt tycke – underhållande bok: *Alphabetical: How every letter tells a story* av Michael Rosen. Där han konstaterar att det längsta engelska ord han kan skriva med enbart bokstäverna i översta tangentraden är – typewriter. **PO HENRICSON**

Fluortanten finns

Situation Sthlm-försäljaren Dagge skrev i förra numret och bad Fluortanten komma tillbaka. Men hon är redan här. I Stockholms län har vi cirka 80 Fluortanter – varav två är Fluormän.

Under sextio-, sjuttio- och åttiotalet gjordes stora insatser för tandhälsan, främst förbättrades barnens tandhälsa rejält. Ett stort antal hemmafruar utbildades till tandvårdsbiträden. De besökte skolor och visade barnen hur de skulle borsta tänderna. De berättade om hur viktigt det är med fluorskölj och fluortandkräm. Flera lärare utbildades för att ge sina klasser fluorsköljning. Fluortanten var född.

Satsningen lyckades och tandhälsan blev bättre, därför togs fluortanten bort på nittioalet. Men på 2000-talet återuppstod Fluortanten eftersom tandhälsan blev sämre igen i delar av länet.

I dag ger våra Fluortanter och Fluormän alla 6-åringar och barn i årskurs 5 i Stockholms län en lektion på temat friska tänder. I områden där vi vet att karies är vanligare bland barnen utbildas lärarna så att de kan ge eleverna fluorsköljning. Varje år får cirka 55 000 elever munvårdslektioner och ca 8 500 barn fluorsköljning.

Numera har Fluortanten till och

med en egen dag – den 1 september går de ut på gator och torg och möter både barn och vuxna.

**REBECCA FREDRIKSSON,
KOMMUNIKATIONSCHEF
FOLKTANDVÅRDEN**

Exkluderande design

Hala, kalla sittbänkar. Metalliskt obekväma. Inget för trasiga, trötta och frusna kroppar. Design som utesluter hemlösa, missbrukare och tiggare. Oönskade människor. Bänkar med armstöd i mitten. Ingen chans att sträcka ut en sliten, mager och vriden lekamen. Hemlösas liggplatser förses med uppåtstående spikar för att hindra köttet från att vila. Arkitekturen ska skapa attraktiva och trygga platser för oss andra. För oss resenärer med giltigt färdbevis. Andra göra sig icke besvär.

Det offentliga rummet är inte längre tillgängligt för alla. Trötta, fattiga, trasiga, avskrapet får inte synas för då blir vi så illa till mods. Vi får inte bli påmind om vår egen utsatthet och mänsklighetens svaghet. Vi vill låtsas vara på rätt sida om gränsen för andras förakt.

AGNETA WESTERBERG

Varför jag gillar Situation Sthlm

Det jag kommit på att jag gillar med Situation Sthlm är blandningen på texter – i samma nummer rymmer en text om betydelsen av ord, om en som bygger Lego, om vad som är kvar på Götgatan sedan 1948, ett nedslag i Jordbro, en gata som beskrivs. Plus lite udda Stockholmsaktualiteter. Det är just den blandningen på material, och kvaliteten, som gör att tidningen känns äkta. Och helt egen. **DAN, ÅKERSBERGA**

Skriv till I huvudet på läsarna

Situation Sthlm, Krukmakargatan 34 A, 11851 Stockholm. Fax: 08-668 79 09. Mejl: red@situationsthlm.se. Skriv namn och postadress (om du har någon). Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Folktandvården finns till för alla människor i alla åldrar

Hos oss får du inte bara den bästa allmän- och specialisttandvården, eller den bästa medicinska tandvården när du har behov. Du får också förebyggande tandvård. I mer än 75 år har vi hjälpt svenska folket att få en bättre munhälsa.

Folktandvården

Välkommen att läsa mer och boka tid!
www.folktandvardenstockholm.se

Är ni en vanlig familj med ovanligt stort hjärta?

Då kanske ni passar som familjehem.

Läs mer på attvarafamiljehem.nu

Humana

HUVUDSTAN

Våren närmar sig city

ÅRSTIDSSKIFTE Enligt SMHI kommer våren till Stockholm 16 mars i år.

Att de kan säga ett exakt datum bygger på mätningar som görs i 30-årscykler. Och vår betraktas det som när temperaturen varit över 0,1 grader sju dygn i rad. Men detta med att sätta ett datum för vårens ankomst är ingen internationell överenskommelse, det är ett påfund från SMHI eftersom folk alltid vill veta när våren kommer.

Hans Bengtsson på SMHI säger att vi egentligen har tre varianter av vår: den kalendariska där vårmånaderna alltid är mars, april och maj, den meteorologiska som förkunnar att våren infaller i Stockholm 16 mars och så den känslomässiga.

– Det är när solen värmer, när vårblommorna tittar fram och när det känns i kroppen. Det är den vi bryr oss om mest och som är den viktigaste. Då struntar vi blankt i om det går under nollan nån natt, säger Hans Bengtsson på SMHI.

GERD ERIKSSON

BENJAMIN HORN/CREATIVE COMMONS

Barnvagnar mot dödlighet

MANIFESTATION Varannan minut dör en kvinna i världen på grund av graviditet eller förlossning. För att uppmärksamma detta anordnar RFSU barnvagnsmarscher runt om i landet 8 mars.

I Stockholm är det samling på Normalmstorg kl 12.30 och då kommer det också att delas ut specialdesignade regnskydd dagen till ära.

Varför ska man ha barnvagn?

– Det är inget krav, alla som vill uppmärksamma frågan är välkomna. Men det brukar alltid vara många barnvagnar med eftersom mödradödlighet kanske berör den mer som nyss genomgått en graviditet och en förlossning, säger Emma Güntner på RFSU.

I år är marschen extra viktigt eftersom det var 15 år sedan världens ledare satte målet att minska mödradödligheten till 75 procent till år 2015. Den har minskat till 50 procent.

GERD ERIKSSON

Släck staden för framtiden

MÖRKER Den 28 mars klockan 20.30 är det dags att släcka lampan en timme för den som vill vara med i den världsomspännande manifestationen Earth Hour.

I år har den speciellt fokus på städer eftersom de står för 70 procent av de totala utsläppen.

– Många känner till detta med att släcka lampan. I år vill vi lyfta det en nivå till och också göra folk i städerna uppmärksamma på sin livsstil vad gäller transporter, mat, energi och bostäder, säger Barbara Evaeus på WWF.

Sverige är ett av Europas mest urbaniserade länder och på WWF:s hemsida finns det information om vad man som stadsbo kan göra för att leva mer klimatsmart.

Förra året deltog nästan hälften av alla stockholmare i Earth Hour.

– Det är imponerande att det är så många som är med, säger Barbara Evaeus.

GERD ERIKSSON

AMANDA DOWS

"Alltså, åka till Ruhrområdet och gå runt och hänga där, kolla in fabriker... nedlagda fabriker i Ruhrområdet. Det är ju så där liksom... det kan ju låta skit... men jag tycker att det är roligare än att åka till Rivieran." I del 2 av *Thåström möter*

Gradvall på Youtube avslöjar Joakim Thåström vart han helst åker på semester. Och varför.

Hundratals tävlande holkar

BYGGA BO Under trädgårdsmässan 26–29 mars får besökarna rösta fram sin favoritfågelholk. Landets grund- och gymnasieskolor står för bidragen och det brukar komma in närmare 300 holkar. Per Bengtson från Naturskyddsföreningen är projektledare för tävlingen och säger att behovet av fågelholkar ökat i takt med att landskapen utarmats. Detta gäller även i innerstaden.

– Det går att sätta upp en holk på

DEBIRE TONIS/CREATIVE COMMONS

utsidan av sin balkong, på en stolpe eller på en fasad. Samtidigt som man ger fåglarna en boplatz får man en oförglömlig naturupplevelse.

Under mässan koras guld-, silver- och bronsholken. Förutom krav på hålmått, utrymme och visst material är det den kreativa ådran som premieras.

Har fågelholkarna sett likadana ut i alla tider?

– Jag är ingen fågelholkshistoriker, men vi har haft holkar i Sverige i flera hundra år. Holkar för knipor har funnits sedan 1600-talet och för starar sedan 1700-talet. Fåglarnas bostadsbrist är stor i dag, så behovet av holkar är större än nånsin.

GERD ERIKSSON

"Vi minns våra drömmar starkt"

DET BÖRjade 2012, när en vän la upp deras låt "Maybe You" på Soundcloud. Det fick snabbt gensvar. Sedan dess har Stockholmsduon Say Lou Lou släppt ett antal singlar och turnerat i Sverige och Europa. Men det är först nu, 25 februari, som systererna Elektra och Miranda Kilbey släpper sitt debutalbum *Lucid Dreaming*.

– Det är ett popalbum med inslag av mörk eterisk disco. Albumet är till stor del självbiografiskt, det berättar

om allt som skett i våra liv och tankar fram till i dag och vi har inspirerats mycket av våra drömmar, favoritfilmer och -böcker, och våra relationer.

Systrarna säger att varje låt på albumet är ett drömsegment om deras känsloliv, om att vara kvinna och vara ung i Stockholm och världen.

Vad berättar ni om att vara ung i Stockholm?

– Det kanske inte är nåt som är unikt med att vara ung i just

Stockholm, men vi sjunger om tonårsvemodet av att vara "fast-frusen" i en stad mitt i vintern när man drömmer om att vara på tusen andra ställen samtidigt, ångesten om framtiden för att man inte vet vad man ska göra med sitt liv men även om det romantiska med att inte veta vad framtiden har att erbjuda. Om att gå längs Skeppsbron mitt i natten och planera alla saker man vet med största sannolikhet inte kommer att hända.

Drömmar har stor betydelse för er, varför?

– Sen vi var små har vi drömt väldigt mycket, vi minns våra drömmar starkt och präglas ofta av dem i våra dagliga liv. Vi hade mycket mardrömmar som barn, och vår mamma brukade försöka hjälpa oss att bekämpa det onda i drömmarna genom att få oss att försöka vara vakna i våra drömmar och styra dem, lite newage-igt kanske, men det fungerade faktiskt. **MARIA HAGSTRÖM**

Kronobergsgatan 11.54–12.39

.....

Kluven marmor, en enmanspissoar, lekande barn och en dam som skvätter snö över det hunden gör i parken – utmed Kronobergsgatan händer det. Ibland även mot enkelriktat. **TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG**

UTANFÖR RESTAURANGEN PÅ hörnan, på trottoaren mitt emot brandstationen, står en hantverkare böjd över en vattenkyld såg och klyver en stenplatta. När jag stannar till och tittar och frågar vad det är för sorts marmor han klyver stänger han snabbt av maskinen, tar den tillsägade biten i handen och går in på restaurangen.

Det står en annan man intill. Dock inte klädd i blåkläder, men han verkar ha med renoveringsarbetet att göra. Han pekar på stuvbiten som ligger kvar på den tystnade sågen. "Marmor, vanlig marmor."

Sättet han säger det på får mig att förstå att det är så pass mycket

information jag kommer att delges om det här ombyggnadsprojektet.

En man kommer ut från enmanspisssoaren och fortsätter gatan bort.

Typsnittet, färgen på dörren och öppettiderna till Club Harem – 22.00–07.00 – ger vid handen vad det är för verksamhet man bedriver där.

Uppe i parken ett dagisgång som åker pulka och stjärtlapp. Gröngula västar, fröknarna utspridda i backen.

Vid judiska begravningsplatsen står en informationstavla om Kronobergsparken. Bland de angivna trivselreglerna står bland annat att man ska plocka upp skräp och slänga det i papperskorgarna, ta upp efter

sin hund och inte rasta hunden på lekplatserna.

Det är dessutom förbjudet att cykla i parken. Leda cykeln går bra, men inte att cykla.

Parken är en av stadens bergsparer, utformade enligt Albert Lindhagens principplan från 1866. Parken är till ytan omkring fem hektar. I slutet av trettioalet byggdes lekparken och då fick man också börja beträda gräsmattorna.

Den judiska begravningsplatsen anlades här på 1770-talet efter en schism inom den mosaiska gruppen i Stockholm. Den är stadens andra judiska begravningsplats, den äldsta finns på Alströmergatan 47.

Vid Drottningholmsvägens slut står en trave grå byggbaracker. Och en loj grävmaskin gungar på sina larvfötter och försöker kroka på en ny skopa bland de olika varianter som står uppställda mellan vägbanorna. En man försöker styra det hela genom pek och rop, men det går inget vidare. Till slut tystnar grävmaskinen och de provar att tala över den nedvevade rutan. Det ser ut att fungera bättre.

EN DAM MED svart slokhatt och en liten darrande hund bryter mot upplockningsreglerna och skvätter med skon diskret lite nyfallen snö över det hunden gör i parken.

På en av hörnbalkongerna vid

Sankt Göransgatan står en liten grill kvar, nu gömd under minst en decimeter snö.

På en blåmålad garageport står det "Sticki", ett slarvigt anarkist-A och under det "Pala". Och under den taggen en skylt som meddelar att "Fordon som hindrar fri passage anmäls för bortforsling".

En ung kvinna stannar till och tänder en cigarett precis nedanför trappan till salong Envy Me.

Parkeringshuset blinkar ledigt. Och nerifrån Fleminggatan kommer en ivrig taxibil med skylten släckt och när den precis passerat Parkgatan bromsar den in och backar sedan in på den enkelriktade gatan. 🚗

MARIA HAGSTRÖM OCH VISSTE DU ATT DET HÄR ÄR DEN FÖRSTA KÅKSTADEN I VÄRLDEN SOM HAR WIFI!? OCH ATT DEN ÄR TRYGG

Välkommen till Shanty Town. Var så god att flytta in i en kåkstad i Sydafrika. Se, här bor du i hus med ytterväggar av korrugerad plåt som fläckvis har målats med orange färg, hrrmm förlåt, jag menar: de har förstas rostet. Plåtbitarna är hoplappade, men lugn, de kommer inte att lossna och det kommer inte att regna in.

Se, här eldas i tunnor utomhus. Visst är det exotiskt?! Men oroa dig inte över hälsoskadlig rök, här kommer du inte att dra på dig någon besvärlig astma. Här är eldandet annorlunda. Och se de snygga stengångarna mellan husen. Javisst, du kan gå mellan husen i den här

kåkstaden. Hur skulle det se ut om vi pressade in skjulen så tätt att här skulle kunna bo tusentals människor. Nej, så är det inte i den här kåkstaden, här bor ni maximalt 52 personer. Lagom.

KOM HÄR SKA du få se ett av husen, hrrmm förlåt plåtskjulen. Här får du rena lakan och det finns badrum och dusch. Visste du att det här är den första kåkstaden i världen med golvvärme?! Och visste du att det här är den första kåkstaden i världen som har wifi?! Och att den är trygg. Du behöver inte beblanda dig med någon som bor i riktig slum. Så torka nu bort nervöshetssvetten

i pannan med din engångsservett. Shanty Town är ju en kåkstad byggd för turister på ett privat reservat i Bloemfontein. Emoya Luxury Hotel and Spa intygar att det är säkert och barnvänligt.

Här finns inga barn som växt upp i en fattig och våldsam miljö. Inga barn som börjat dricka och använda droger innan de fyllt elva år. Inga barn vars föräldrar aldrig fick sin hivdiagnos eller bromsmediciner. Det är inte de barnen som dina barn kommer att leka med samtidigt som ni vuxna leker fattiga. Men var förberedd – du måste använda en utomhustoalett här. Den som ger sig in i leken får leken tåla! Så

lek vidare, lek att du varit med om apartheid. Att du och din familj blivit fördrivna från era marker och att ni tvingats bygga boenden av det ni hittat: plåt, tegel, bildäck. Och att ni fortfarande bor kvar så 20 år efter apartheid.

MEN DET SKÖNA med lek är ju att det inte är verklighet. Ni behöver inte tänka på att det är verklighet för miljontals andra människor, de som inte bor i kåkstaden som har golvvärme och wifi. I Shanty Town går det att bo i fejkad slum, leka fattig men slippa se vad riktig fattigdom innebär. En plats för den som vill leka leken, men inte leken kan tåla.

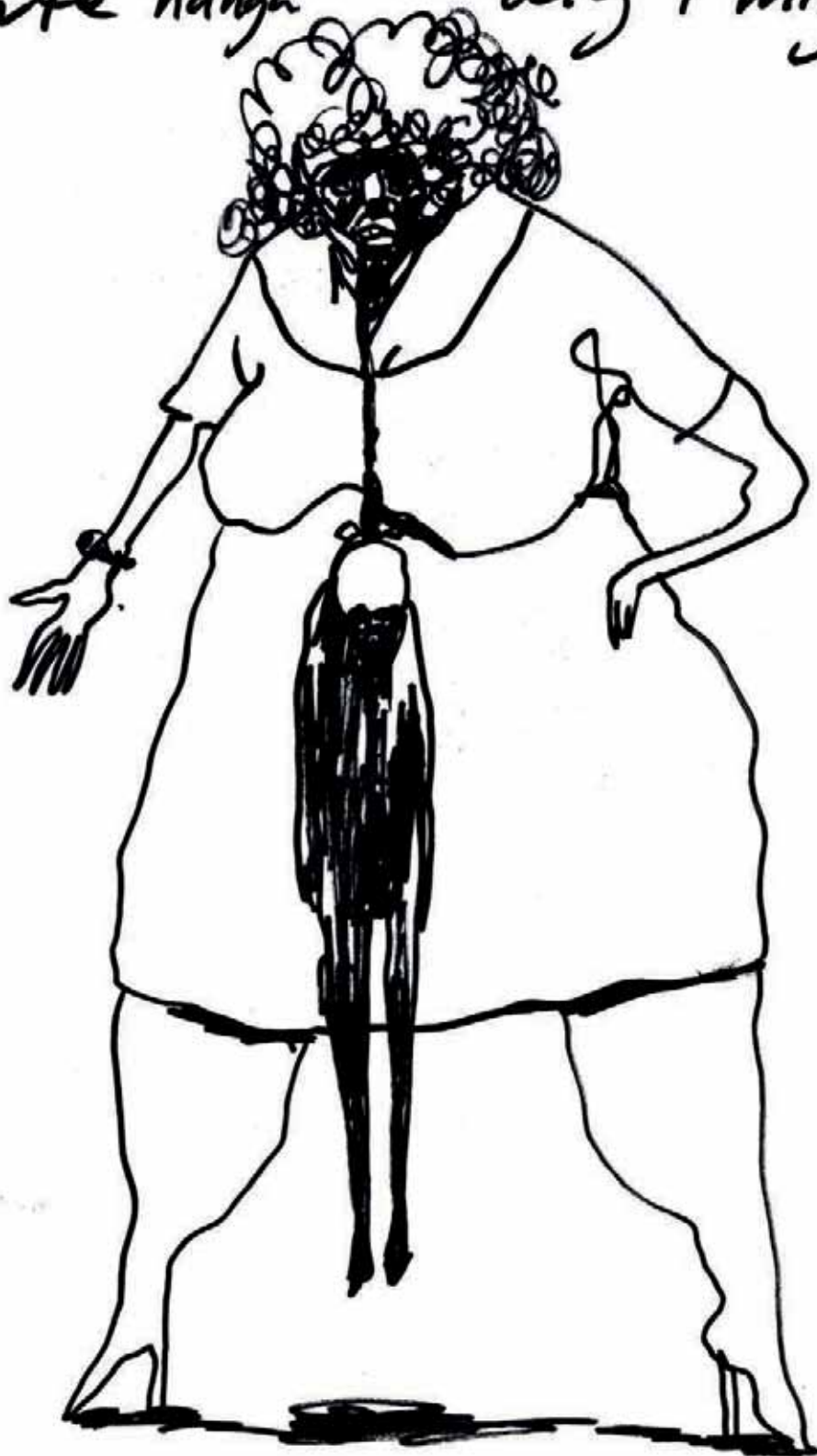
»» Gör
INTE SKILLNAD
på människor ««

UR BIBELN, JAKOBS BREV 2:1

Svenska kyrkan
STOCKHOLMS STIFT

#görinteskilnadpåmänniskor
facebook.com/gorinteskilnadpamanniskor

-Men lilla vän. Du kan ju
inte hänga dig i mig!

Katarina Ewerlöf är nominerad i samtliga klasser när ljudböckerna har sin första egna prisgala. Men redan innan scenskolan jobbade hon på Synskadades riksförbund och läste in böcker på band. Till vardags är hon anställd på Stadsteatern. **TEXT ULF STOLT FOTO MAGNUS SANDBERG**

DEN FRAMRÖSTADE

gentligen skulle Katarina Ewerlöf ha suttit i en studio nu – förmodligen i den hon byggt i ett av rummen hemma som hon ibland använder för att hinna med bokinläsningsjobben – och läst in Agatha Christies *Huset på udden*. Men det har snurrat runt en del virus och bakterier i ensemblen på Stadsteatern där hon är anställd och bara någon timma före vårt möte fick hon diagnosen luftrörskatarr av en läkare.

I år – det är sjunde gången priset delas ut – är första året som Stora Ljudbokspriset har en egen gala. Priset delas ut i tre klasser: skönlitteratur, deckare och barn- och ungdomsböcker. Och den enda av de nominerade – samtliga nominerade är skådespelare – som är nominerad i samtliga klasser är Katarina Ewerlöf.

Hon är inte förvånad över att de flesta som läser in ljudböcker är skådespelare.

– Vi har en relation till text som är just musikalisk och är vana att göra tolkningar. En bra röst är ju så klart bra att ha. Vilket många skådespelare har, tydliga med sin artikulering.

Men långt innan ljudboken var en litterär konkurrensfördel och en ytterligare intäktskälla för de avmagrande bokförlagen läste Katarina Ewerlöf in böcker på band. Det här var innan skådespelandet och Teaterhögskolan.

– Jag jobbade heltid på Synskadades riksförbund och läste in böcker. Det var fantastiskt för mig som bara var lite över 20 och ville bli skådespelare. I dag är ju ljudboken en kommersiell produkt, även om jag tror att den produktionen riktad till just synskadade pågår ändå.

– Jag kunde ju inte vara lyckligare, få jobba med text från morgon till kväll.

För Katarina Ewerlöf är att förmedla text en absolut grundform av berättande.

– När man gör det så rent som man gör det när man läser ur en bok, det är ursprungligt på nåt sätt. Lägereld. Det är lite meditativt.

KATARINA EWERLÖF HAR läst in över 200 böcker som ljudböcker, både skönlitteratur, ungdomsböcker och deckare.

Hur hon ska läsa in böckerna brukar ge sig, rytmen i orden, takten och svänget i berättelserna "talar om" hur de ska läsas. Hon läser inte igenom hela boken före inläsningen, men "sätter sig in i den" kvällen före, lite beroende på vad för text det är.

– Vissa texter ska fram, rulla på hela tiden, utan att kännas forcerade. Om det är en mer komplicerad rytmisk byggnad, som

ATT GÅ MED NÅN I ÖRONEN ÄR JU GANSKA PÅTRÄNGANDE

det kan vara med en sån som exempelvis Kerstin Ekman, då måste jag sitta kvällen innan och ta reda på vad det är för rytm som gäller. Jag vill att det ska leva, möta varje rad.

Katarina Ewerlöf har flera olika röster – scenrösten på teatern, filmskådespelarrösten, bokinläsarrösten och så den privata rösten. Scenrösten och bokinläsarrösten "kommer nog ur samma låda, så lär det ju vara".

Vid inläsningen tänker hon på att lägga ner rösten i ett behagligt register. Gör den "mindre spretig", som hon uttrycker det.

– Att gå med någon i öronen är ju ganska påträngande, jag måste göra mig behaglig.

Lägga mig i ett mjukare register. Sen när jag då lirar lite med karaktärerna – jag gör det lite, jag vill ha lite fart på dialogen ibland. Man ska ju som lyssnare orka vara där också, så nära så länge.

Som inläsare har hon ju ett val hur hon ska hantera dialogavsnitten kontra de andra textpartierna i boken, hur mycket liv hon ska skjuta till där.

– Det får samtidigt inte tippa över och bli radioteater av det. Så jag går en balansgång. Det får inte bli larvigt men vara levande.

Det tar i genomsnitt fyra till fem dagar att läsa in en bok, i läspass om drygt fyra timmar per dag.

– Man är så totalt koncentrerad. Men under tiden jag sitter och läser känner jag inte det, men efteråt. För jag ska låta avspänd, tolka det så att jag tycker att jag gör ett bra jobb, inte snubbla på orden och ha koll på alla uttal.

Hur exempelvis ett Ortsnamn uttalas är hennes jobb att ta reda på och uttala korrekt.

– Då ska inte någon med lokalkännedom reta upp sig om de hör det fel uttalat. Det är mitt jobb att veta det.

DET ÄR OCKSÅ Katarina Ewerlöfs röst man hör om man ringer till Swedbank.

– Man läser ju in ord och siffror separat som sen kan pusslas ihop, och meningar och stycken. Första gången jag gjorde det kändes det lite surrealistiskt, som om man kunde ha gjort det till en Majakovskijdikt: "Ett... Två... ett moln i byxor..." Första inläsningen, när alla grunder skulle göras: "Måndag", "tisdag", lite Kroumata-trummor på det så... Jag känner mig alltid som någon annan när jag gör det där. 📞

KATARINA EWERLÖF **FÖDD:** 28 december 1959 på Östermalm. **GÖR:** Skådespelare. Och enligt flera omröstningar en av Sveriges mest populära inläsare av ljudböcker. **AKTUELL:** Nominerad i samtliga kategorier på Ljudboksgalan, med filmen *I nöd eller lust* som har premiär 6 mars. Och på Stadsteatern där hon är anställd och kan jobba "tills tänderna trillat ut".

De är ett slags konstnärer som jobbar i det dolda. Trots att det ofta är tandläkaren som får ära och beröm är det tandteknikerna som gör nya tänder så att vi vågar le igen och så att vi kan tugga maten.

TEXT GERD ERIKSSON FOTO MARC FEMENIA

TÄNDER STHLM

Tänderna och munnen är betydelsefulla för oss människor.

Förutom att man vill kunna avfyra ett leende utan att skämmas för gluggar så handlar det också om självförtroende, att kunna umgås socialt och inte minst om att kunna använda dem när vi ska äta.

– Vi kan ha patienter här som kanske inte vågat sig ut frö att handla på 20 år. Med tänder i munnen får de ett nytt liv, säger Åke Hammarlund som är klinikchef för tandteknik inom Folk tandvården i Stockholm.

VÄNSTER En provkarta för olika färger och nyanser på tänder.
OVAN Kjell Sundman (till höger) och hans kollegor samsas i det trånga labbet på Polhemsgatan.
HÖGER En avgjutning till en ung man som vill bleka sina tänder.
NEDAN Ankie Lundberg målar på porslin i tunna drag.

Till Folk tandvårdens specialistklinik kommer stockholmare med komplicerade tandärenden. De kan bero på missbruk, tandläkarskräck, bilolyckor, idrott, misshandel, tumörer, tandlossning eller svår nedslitning. I alla de fallen behövs en tandtekniker som kan tillverka nya tänder.

– Tandläkarna är i munnen på patienten, vi gör de nya tänderna. Men det är de tandläkarna som möter patienterna som får blommorna och vinet, säger Åke Hammarlund och skrattar lite.

Det kommer 2000 stockholmare till spe-

cialistklinikens varje år och Åke Hammarlund och hans tio kollegor gör ungefär 8000 nya tänder åt dem.

Han säger att det är ett konstnärligt yrke att vara tandtekniker där man formar och gör nya tänder.

Och varje tand är unik, precis som ett konstverk.

– Det går inte att göra fem 3:or i förväg och ställa på hyllan och ta när vi behöver. Under mina 40 år i yrket har jag inte gjort en tand som är lik den andra. Jag kan se på en gipsmodell av en tand om det är jag som

har gjort den. Varje tandtekniker har sitt konstnärliga uttryck.

Han kan inte säga om vissa tandskador är mer specifika än andra i Stockholm.

Men faktum är att det finns en stor grupp "heavy biters", eller bruxister, som de också kallas.

Bruxism är grekiska och betyder gnissling. Det är alltså människor som slitit ner sina tänder genom att gnissla. Och ju mer de gnisslar, desto starkare käkmuskler får de och biter igenom både kronor och porslins-tänder. Det är metall på tuggytan som gäller. ▶

– Att göra porslinständer till de patienterna är som att göra en Volvo av standardmodell till någon som ska köra Paris–Dakar-rallyt. Det kommer inte att hålla.

Vid en dataskärm sitter Kjell Sundman och vrider och vänder på en tand i 3D-version. Den är 1 000 gånger större än i verkligheten. Modellen är inskannad och han kan göra finjusteringar på tanden genom några enkla klick på musen.

Den nya tekniken har letat sig in även i detta hantverk. Och en del avgjutningar har fått stryka på foten för ett gäng robotar i Västberga som i stället fräser fram en modell av tanden. Tekniken kommer från bilindustrin.

Men robotarna klarar inte om tänderna sitter för snett och skevt, då använder sig tandteknikerna av det gamla sättet att vaxa och gjuta.

Kan du genom att bara titta på en avgjutning av en tand se hur gammal patienten är?

– Det är svårt. Vad gäller den här tanden kan den tillhöra alltifrån en 40-åring med tufft liv till en 60-åring, säger Kjell Sundman.

SOM EN KONTRAST till det högteknologiska sitter Ankie Lundberg i ett pyttelitet rum som liknar en konstnärsateljé. Det är porslinsrummet.

Där finns penslar, skalpeller, tandborstar, blyertspennor, färgburkar och en brännugn. Hon har varit tandtekniker sedan 1998 och säger att det tar ungefär tio år att lära sig att få de rätta färgerna till nya porslins-tänder.

Lyster och ljus ska stämma med övriga tänder. På en platta blandar hon ihop porslinspulver med vätska till rätt konsistens, sedan målar hon på porslinet i tunna drag på tanden.

– Den här penseln har konstgjorda hår, de med mårddhår är bättre och mer följsamma.

Hon stoppar in tanden i brännugnen. Oftast blir det två, tre vändor i ugnen innan den är klar. Och hon säger att man som tandtekniker blir bra på att optimera tiden.

Medan tanden står i ugnen i 30 minuter

PATIENTERNA ÄR NÖJDA, MEN VI TYCKER IBLAND ATT VI KUNDE HA GJORT MER. *Flora Carlson*

Kjell Sundman jobbar med tanden i 1000 gångers förstoring.

och sedan ska svalna ser hon till att jobba med nästa tandproblem.

Flora Carlson sitter i en annan del av labbet och bygger upp en tand med grönt vax. Hon använder en tunn kniv som hela tiden är varm. Det är mycket pilligt. Och att vara fingerfärdig och att ha ett bra färgseende är två viktiga faktorer för en tandtekniker.

Blir ni nöjda med alla tänder ni gör?

– Patienterna är nöjda, men vi tycker ibland att vi kunde ha gjort mer. Vi är perfektionister, säger Flora Carlson.

På alla stolsitsar ligger vita handdukar med en grön rand där det står "Tillhör Stockholms läns landsting". Det är för att skydda sitsarna från gips, vax och porslin och för att det känns fräscht att kunna byta sittdelen ibland.

Det är trångt i labbet och oändligt många små delar. Ibland händer det att en tand åker ner i golvet och då hjälps alla åt att krypa runt på alla fyra och leta.

De går igenom städarens sopskyffel varje dag så att det inte ligger tänder eller annat dyrbart material där.

– Ett litet stift som vi har tappat kan kosta 400–500 kronor, säger Flora Carlson.

Att göra en porslinstand eller en tand för ett implantat

Den saknade tanden måste åter-skapas till formen och det görs ett avtryck så att tandteknikerna ser alla förutsättningar. Avtrycken blir till gipsmodeller som de arbetar med i naturlig storlek. Med hjälp av vax eller med hjälp av avläsning via en skanner modelleras själva tanden för att antingen gjutas eller bearbetas i datorn. Gjutningen sker i en form eller fräses fram av en industrirobot. Slutligen måste det på lite porslin för att tandfärgen ska bli korrekt. Allting ska passa perfekt på gipsmodellen innan det provas i patientens mun. Har allt gått som planerat så promenerar ett nytt leende ut i storstadsbruset.

(Källa: Åke Hammarlund)

S:TA KATHARINASTIFTELSEN

Inbjuder till tvärtänkande samtalskvällar:

4 mars Ons kl 19.00 - Finns det en objektiv sanning? Eller är allt subjektiv tolkning?
Christer Sturmark, Mattias Martinson, Philip Geister

5 mars Tors kl 19.00 - Behöver man tro för att vara religiös?
Rabbinen Ute Steye

18 mars Ons kl 19.00 - Vad är medvetandet? Går det att förklara eller är det ett mysterium?
Ingemar Ernberg, Åsa Wikforss, Maria Lindskog

19 mars Tors kl 19.00 - I skuggan av Nathan.
Omi Söderblom Mohammad, Mats Svegfors

8 april Ons kl 19.00 - Religionen, roten till krig eller en väg till fred?
Elisabeth Gerle, Isak Svensson, David Thurfjell

9 april Tors kl 19.00 - Allt färre tror men allt fler behöver andlighet. Vad gör vi åt det?
Göran Lambertz

22 april Ons kl 19.00 - Personligt eller privat? Om gränser och gränslöshet på sociala medier.
Emanuel Karlsten, Johanna Jönsson, Marie Grusell

23 april Tors kl 19 - OBS! S:t Jacobs kyrka - Den stökiga psykiatri.
P C Jersild, Ingrid Carlberg

6 maj Ons kl 19.00 - Margit Sahlin-symposium – OBS! Immanuelskyrkan - Håller själavården i kyrkan på att försvinna till förmån för psykoterapi?
Cecilia Wadstein, Johan Cullberg, Eva Basch-Kähre, Maria Hasselgren

Samtalsledare direktor Michael Bjerkhagen, eller någon annan av våra övriga medarbetare. Vi finns på Självärdsgatan 13 i Gamla stan. Dörrarna öppnas kl 18.30. Ingen föränmälan behövs. Inträde: 100 kr. Frukost och vatten serveras. Utförligare information om programmet på hemsidan www.katharinastiftelsen.se i samarbete med Sensus Stockholm. STÖD OSS på pg 3 39 29 -1

>> PARTI- LEDAREN SOM KLEV IN I KYLAN

AV STINA OSCARSSON EFTER BOKEN AV DANIEL SUHONEN

>>URPREMIÄR 25 APRIL STORA SCENEN

UPPSALA >>>> STADSTEATER

BILJ: 018-14 62 00 WWW.UPPSALASTADSTEATER.SE

Flora Carlson har jobbat på tandtekniken i Folk tandvården i 20 år, hon säger att det gäller att vara ordentlig.

Åke Hammarlund.

De granskar också tandläkarnas sopor för att se om det finns sådant som de kan återanvända. Veckans skörd av gipsavgjutningar med stift, vax och komponenter till inplantat ligger i en genomskinlig påse i väntan på att tas om hand.

DE FLESTA PATIENTER är mycket tacksamma efter att ha fått nya tänder i munnen.

Vissa har fått alla nya, andra en brygga eller ett par kronor. En del behandlingar kan ta över ett år och då kan patienterna bli otåliga.

– Även om de slitit på sina tänder i 30 år

'ÄVEN OM DE SLITIT PÅ SINA TÄNDER I 30 ÅR KAN DE TYCKA ATT TRE VECKOR ÄR EN LÅNG VÄNTAN. Åke Hammarlund

kan de tycka att tre veckor är en lång väntan. Och stockholmarna är hetsiga, de vill helst ha det klart i går.

Det finns föreställningar om att en tandrad helst ska vara som ett jämnt staket, men Åke Hammarlund menar att det är ett personligt kännetecken hur tänderna är placerade och att vissa har lite omlott.

Nu för tiden finns det även patienter som vill ha just lite omlott för att slippa det perfekta.

Vårt förhållande till munnen skiljer sig också människor emellan. Vissa tycker att de nya tänderna passar perfekt även om Åke Hammarlund och hans kollegor ser att de skulle behöva slipas lite till. Medan andra aldrig blir nöjda med sina ersätningar.

– De slipar på dem hemma och de som kan ta ut sina proteser använder både rasp och slipmaskin. Vi har sett det mesta.

Att arbeta som tandtekniker inom Folk tandvården har inte ansetts vara lika vasst som att jobba inom det privata. Åke Hammarlund menar att de tidigare fått lite av en kommu-

nalarbetarstämpel. Men det har ändrat sig och många av kollegorna som jobbat i det privata kommer tillbaka.

Dessutom menar han att det är en fördel för patienterna att tandteknikerna och tandläkarna finns i samma hus och lätt kan återkoppla till varandra.

– Inom Folk tandvården hjälper vi alla. Och för en person som har en behandling som blir väldigt jobbig och kostsam så har vi lite mer hjärta.

Men lokalerna är i minsta laget och nästa år ska alla specialistenheter flytta till Eastmaninstitutet. Då kommer det också att bli ett helt nytt tandtekniskt laboratorium.

En yrkesskada hos tandteknikerna är att de alltid kollar på folks tänder, på stan, på bio, på tv eller varhelst de springer på en spännande mun.

– Man blir intresserad av hur tänder ser ut och kan också få idéer om hur man ska göra en viss tand nästa gång vad gäller färg eller form.

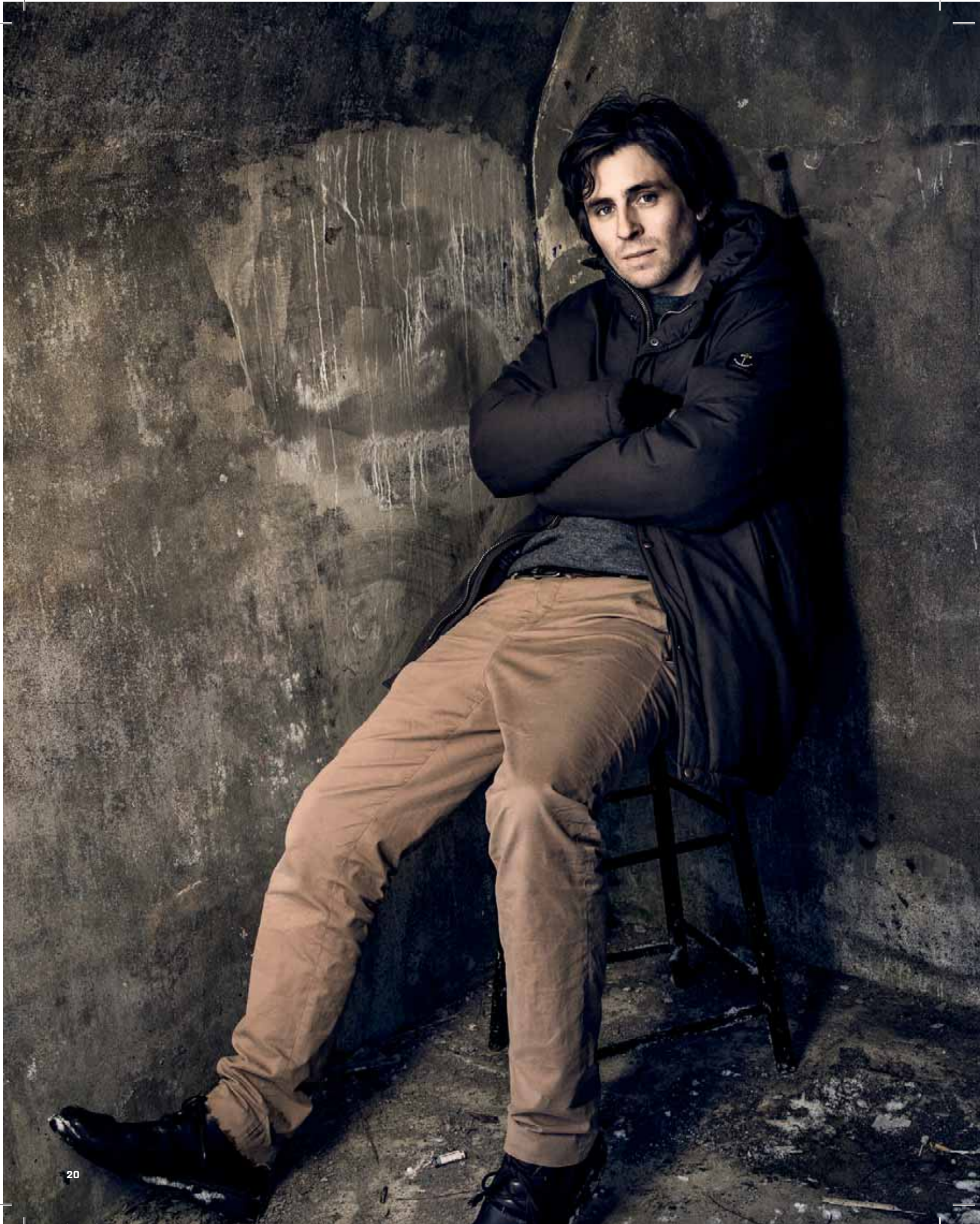
Lite skämtsamt brukar Åke Hammarlund och hans kollegor säga att gud ger oss två uppsättningar tänder, resten får vi av tandteknikern. ☺

Frank Dandy in collaboration with Museum Studio

**FRANK
DANDY**

I VÄNTAN PÅ DRIVET

När Sverrir Gudnason lyckas i en roll känns den inte. Han bara gör den. Det kräver sin beskärda del av förberedelser och ett ständigt sökande efter drivet. Belöningen kommer i form av guldbaggar, men när de delas ut av de egna döttrarna tas udden av allvaret. TEXT DAVID BOGERIUS FOTO JOEL NILSSON

Götgatan har väl haft bättre dagar. Grått slask på övergångsstället och rena halkbanan på trottoaren. Solen tänker inte titta förbi i dag heller.

Sverrir Gudnason slår sig ner vid ett bord i hotellbaren vid Medborgarplatsen. Det visar sig vara samma bord som han satt vid när han träffade manusförfattaren Jens Östberg första gången. Där inleddes samarbetet som slutade med en guldbagge för bästa manliga huvudroll i *Flugparken*.

– Vi beställde in var sin latte och så berättade han hela filmen. Jag fick inget manus utan han berättade scen för scen, replik för replik. När han var klar så satt jag där med ett tomt kaffeglas medan hans var fullt – och iskallt. Så han svepte det. Jag frågade vilken hans favoritfilm var och han sa att

JAG SÖKER DET DÄR DRIVET. ÄVEN OM DET SKER OMEDVETET SÅ GÖR JAG DET.

det var *Gerry*, en Gus Van Sant-film som också är en av mina favoritfilmer. Då kände jag att det här, det här känns som en person som jag vill jobba med.

När *Flugparken* hade premiär i slutet av förra året kallades den för "en svensk *Taxi Driver* i minusgrader". Sverrir Gudnason spelar Kristian "Kille" Keskitalo som befinner sig i en rämmande tillvaro sedan hans vän försvunnit under spritdränkta omständigheter. En "feelbadfilm" enligt Sverrir Gudnason själv.

– Jag och Jens diskuterade mycket om Kristian. "Hur långt kan man gå i den här scenen? Hur mycket ska man se att han ljuger eller ska man kanske inte se att han ljuger över huvud taget." När en karaktär ska vara lurig på nåt sätt så spelar man ofta ut det så att publiken ändå vet var den har honom, men vi ville faktiskt på riktigt att man inte skulle förstå Kristian. Det jobbade vi rätt mycket med, och det är en ganska tunn linje.

Det är nu drygt två år sedan *Flugparken* spelades in under sex veckor uppe i Luleå. Temperaturen låg konstant under 20 minusgrader och det mesta av scenerna filmades utomhus.

– Den stora ingrediensen var faktiskt

kylan. Det var fruktansvärt kallt och jag hade med mig ett litet barn som bara var elva dagar när vi började filma. Det blev väldigt mycket på en gång så det var skönt när vi var klara. Jag vill inte tillbaka till den inspelningen men jag vill gärna jobba med Jens Östberg igen. Jag har sagt till honom att han gärna får skriva en film i ett varmare klimat.

Du har sagt att du gillar drivet hos Jens Östberg. Vad menar du med det?

– Han är en arbetshäst som systematiskt jobbar framåt hela tiden. Han hade fotbollsproffsambitioner som han kom väldigt långt med och sen blev han balettdansare och dansade på flera operahus innan han blev koreograf och vann ett stort pris i Paris (Bagnolettävlingen, red:s anm.). Då var han bara 23 år så han är väldigt målmedveten och det känner man också med hans manusskrivande. Det blir inte bara vad det blir, den filmen han gjorde var den filmen han sa till mig att han skulle göra. Det är annars väldigt lätt att det blir nåt annat under resans gång eftersom det är så mycket annat som påverkar.

Har du det där drivet själv?

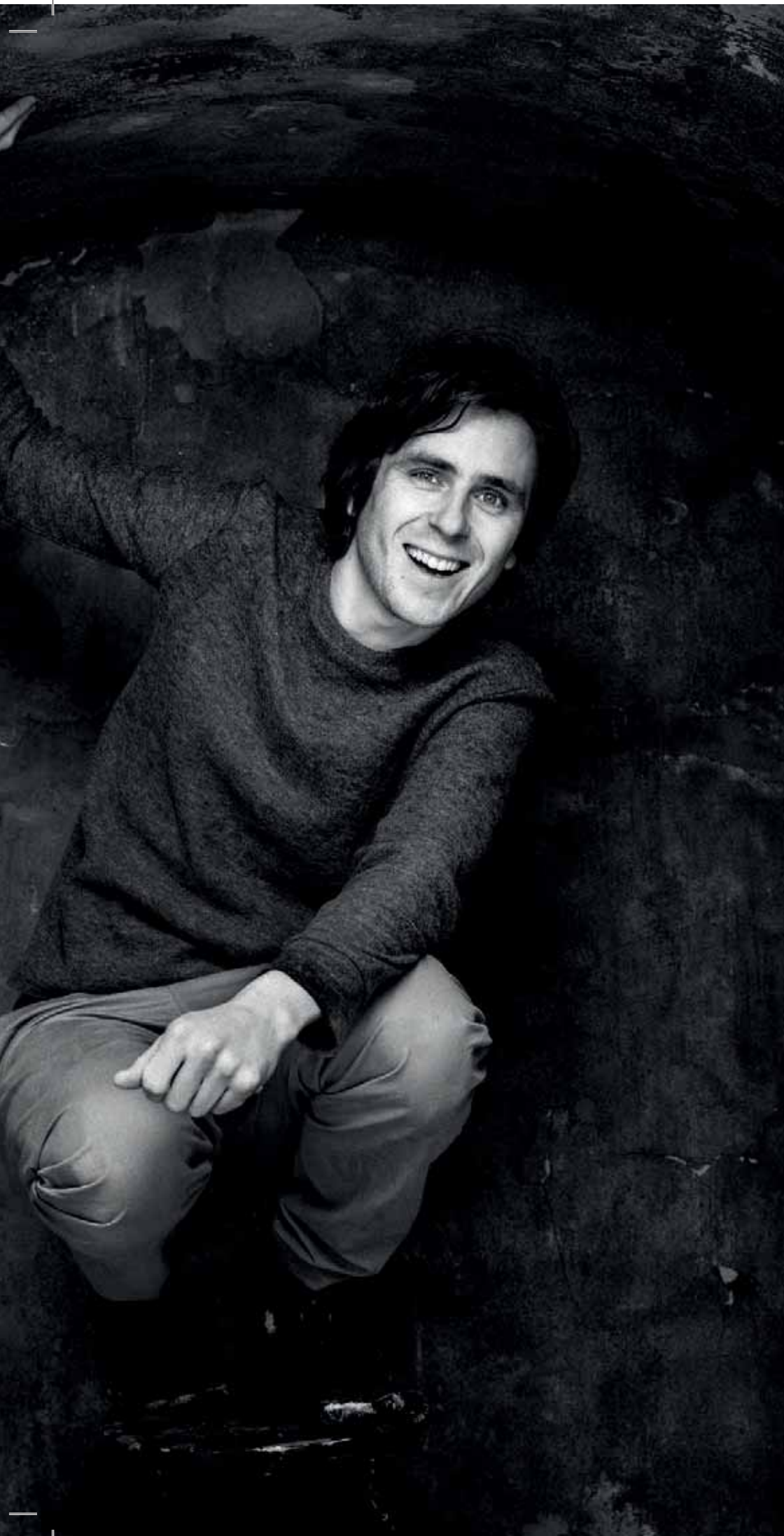
– Jag har ett driv men jag kan också stänga av det och då är det jättebra när någon annan har det. Man kan ju smittas av ett driv, regissören Micke Marcimain (*Upp till kamp*, *Gentlemen*, red:s anm.) kan verkligen smitta mig med sitt driv, det är ett positivt driv som gör att det är kul att jobba och då blir jag liksom aldrig trött när vi jobbar. Jag söker det där drivet. Även om det sker omedvetet så gör jag det.

SVERRIR GUDNASON FÖDDES i Lund i september 1978. Samma månad som den svenska Formel 1-stjärnan Ronnie Pettersson avled efter en krasch på Monzabanan i Italien och oppositionsledaren Olof Palme lovade den socialdemokratiska kongressen att införa löntagarfonder.

Sverrir Gudnasons föräldrar studerade på Lunds universitet, men bokade snart ett flyg hem till Island. I Reykjavik kom deras son att utmärka sig i "Skolskoj", en isländsk variant av "Vår teater", och fick som elva-åring en roll i Halldór Laxness *Världens ljus*, den första pjäsen som sattes upp på Reykjaviks stadsteater. Han levererade den allra första repliken och förstod att den inte skulle bli hans sista.

Medan åttiotalet övergick i nittiotal gick

flyttlasset tillbaka till Sverige sedan hans pappa anställts som professor i byggnadsteknik på Tekniska Högskolan.

Familjen Gudnason bosatte sig i Krusbo da i Tyresö och Sverrir Gudnason började i sjätte klass. Han pratade inledningsvis engelska för att göra sig förstådd vilket medförde en viss stjärnstatus i skolkorridorerna. Den svalnade dock i takt med Sverrir Gudnasons ambition att snabbt lära sig svenska.

Efter nian började han på teaterlinjen på Kungsholmens gymnasium och fixade dessutom ett jobb på Teater Replica på Hantverkargatan. Efter gymnasiet – "jag var väl 19 kanske" – fick han en huvudroll i en Stig Larsson-film som heter *Jesus lever* vilket ledde till att han fick roller i *Festival* och *Familjehemligheter* samma sommar. Det ledde i sin tur till en roll i *Sprickorna i muren*, en film av Jimmy Karlsson.

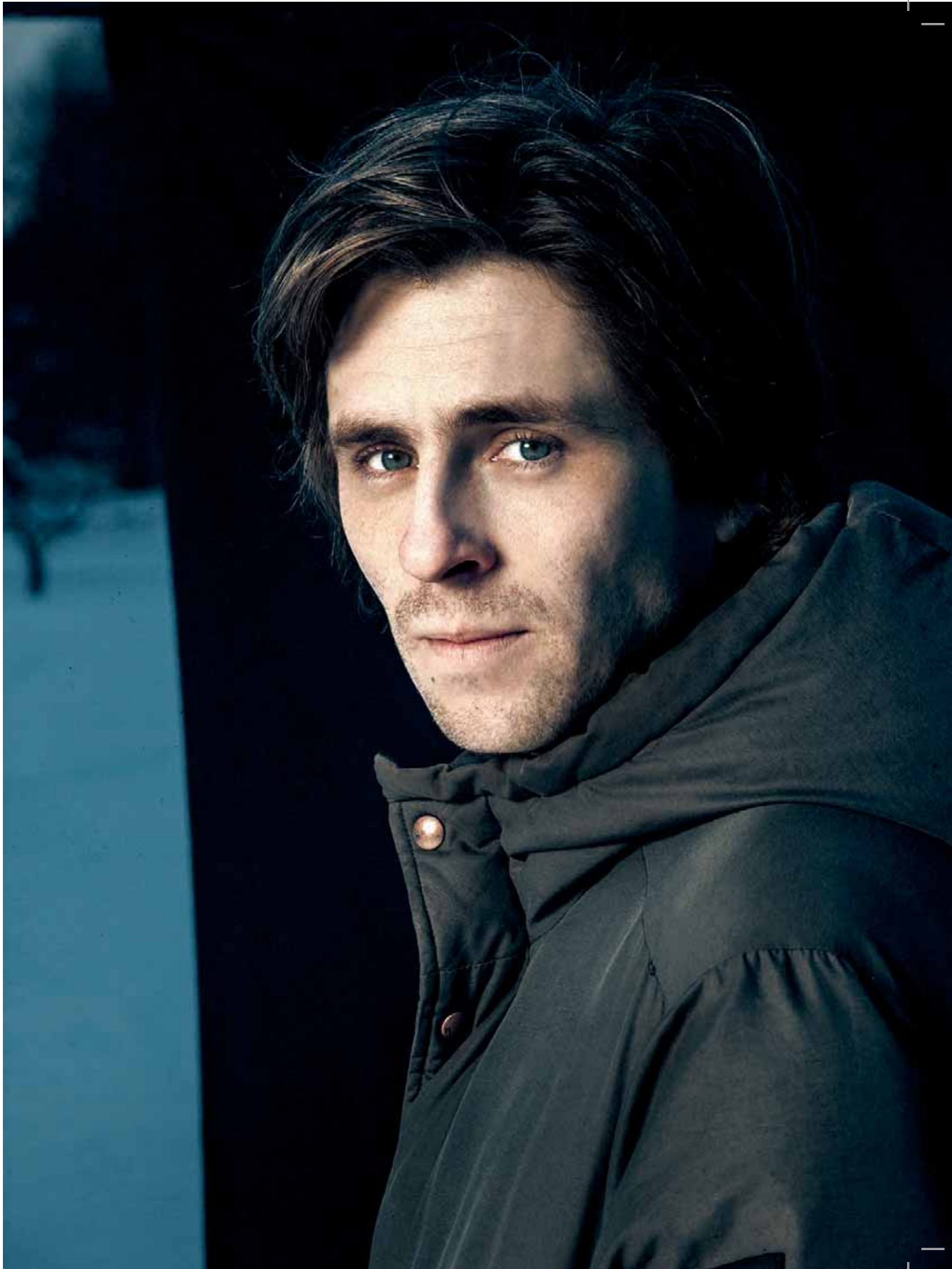
– Jag tror att Mikael Marcimain såg den filmen, men vi jobbade ihop först två, tre år senare då han regisserade *Lasermannen* och jag spelade lillebrorsan Ralf. Det var bara två dagars inspelning för min del men det kändes som att jag och Mikael verkligen gillade att jobba ihop. Innan jag gick därifrån så sa han att det skulle vara kul att jobba ihop nån mer gång och jag tänkte att det var väldigt artigt sagt.

De träffades nästa gång på Berns när Nöjesguiden skulle dela ut Stockholmspriset. Mikael Marcimain var nominerad för *Lasermannen* i filmkategorin och Sverrir Gudnason för sin klubb Indierave i kategorin bästa klubb.

– Han berättade att han skulle göra en tv-serie som utspelas på bland annat sextiotalet så han bad mig komma till Filmhuset där vi provfilmade. Jag hade precis rakat av mig allt hår och han visade mig en bild där jag var långhårig. "Kan du se ut så här i mars?" frågade han. "Självklart!" sa jag men tänkte att det aldrig skulle hinna växa ut så snabbt. Men det gjorde det. Jag vet inte vad som hände men det var ett mirakel.

Mikael Marcimains svartvita tv-serie fick namnet *Upp till kamp* och sändes i fyra 90-minutersavsnitt hösten 2007 i SVT. Den nådde även en stor publik utomlands och fick prestigefyllda priser på festivaler både i Frankrike och Italien.

Manusförfattaren Peter Birro hyllades med få undantag liksom flera av skådespelarna, som Fanny Risberg och Simon J. Berger. Sverrir Gudnason fick sitt genombrott i ►

rollen som Tommy Berglund, popsångaren som vägrar rätta in sig i ledet.

– Jag tycker att det låter lite klyschigt när en skådespelare säger att de fastnar i sin roll, men det har faktiskt hänt mig. Jag märker att ibland, speciellt om det är en lång inspelning som *Upp till kamp* eller *Flugparken*, så är det lite svårt att bara lämna det. För att få det att bli trovärdigt och sant så måste man på nåt sätt kliva in i personen, och under hela inspelningsperioden så tänker man hela tiden i de banor som karaktären hade tänkt i för att få scenerna att stämma på nåt sätt. Och det kan vara lite svårt att släppa,

MAN SKA GÖRA 20 INTERVJUER PÅ RAD OCH SÅ STÄLLER ALLA SAMMA FRÅGOR SÅ MAN BLIR HELT FÖRVIRRAD.

det känns som att man bara ska slänga bort den, men det handlar inte bara om karaktären utan även om hela produktionen och om man har haft ett nära samarbete med de andra skådespelarna och regissören. *Upp till kamp* filmade vi under fyra och en halv månad och var som i en bubbla. Vi spelade in den i Göteborg och det var ju få av oss som var därifrån så vi umgicks hela tiden. Det var verkligen som att man levde och åt och sov *Upp till kamp*.

Det tog ett tag efter *Upp till kamp*, vilket det tydligen brukar göra efter uppmärksammade roller, men så småningom började rollsättarna att höra av sig. Sverrir Gudnason gjorde polisaspirant Pontus Höijer i tolv Wallanderproduktioner och kameleonten Henry i den dansk-svenska långfilmen *Original* som prisades (bästa manliga skådespelare och film, red:s anm.) på filmfestivalen i Shanghai 2009.

I BÖRJAN AV 2014 fick Sverrir Gudnason hämta sin första guldbagge, för bästa manliga biroll som Monica Zetterlunds basist och äkta man, Sture Åkerberg, i *Monica Z*. Efter galan kunde han läsa att han såg ut som att han helst ville gå därifrån.

– Det handlade mest om att det blev ett jäkla kaos bakom scenen efteråt. Alla rycktes upp och så stod det 30 fotografer där och skrek: "Pussa baggen! Pussa bag-

gen!" Det är en ganska obehaglig situation, men det handlar inte om att jag är en folkskygg person utan mer om att det inte är så trevligt. Det ska gå så fort allting, man ska göra 20 intervjuer på rad och så ställer alla samma frågor så man blir helt förvirrad.

Två av dina tre döttrar, tioåriga Salka och åttaåriga Sisi, kom upp på scenen under Guldbaggegalan. De var med och läste upp nomineringar och delade ut priset till Kristofer Hivju. Visste du att det skulle ske?

– Nej, det var riggat med barnens mamma. Det skulle vara en överraskning för oss som var nominerade. Jag måste erkänna att jag först tänkte: Herregud, vad gör dom nu? Men ganska snabbt så insåg jag att Salka och Sisi ville vara där. De tyckte inte att det var jobbigt på nåt sätt. Jag tycker faktiskt att det var väldigt fint och det tog liksom hela udden av det. Det blev mer "deras pappa vann!". Tjejerna hade skrivit sina tal själva och det var så roligt för man

kunde verkligen höra deras personligheter i dem.

Hur fungerar det att vara ensamstående pappa till tre döttrar?

– Jag älskar det, problemet är väl logistiken, att se till att allt funkar. Det är väl de här perioderna av intensiv filminspelning, när man kanske måste vara borta fem dagar i sträck, som det blir svårt men det kan man ju ta igen sen när man är hemma och ledig. De äldsta två är i en väldigt bra ålder för att ha ett litet syskon. Blanka är två år och Salka och Sisi är aldrig irriterade på henne. Tvärtom så gillar de att leka med varandra, det finns ingen konkurrens och det är jättebra. Sen får vi se hur det blir sen, jag har tänkt på det, jag har alltid trott att det är jobbigast när de är små men alla säger att tonårsbarn är det hårdaste.

Hur hinner du med familjelivet samtidigt som du gör så många filmer?

– Alla undrar det men egentligen har det inte varit så galet som det verkar. Det är bara att filmerna har råkat komma ut samtidigt. *Flugparken* filmade vi på sex veckor för två år sen och sen gjorde jag *Gentlemen*, men det var inte mer än totalt 30 inspelningsdagar under en period på nio månader. Efter det var jag pappaledig i ett halvår så nu när jag har kommit i gång med *Den allvarsamma leken* känns det som att jag inte har jobbat på ett år. ▶

SVERRIR GUDNASON

FÖDD: 12 september
1978 i Lund.

BOR: Vid Odenplan i
Stockholm.

FAMILJ: Döttrarna
Salka, 10, Sisi, 8, och
Blanka, 2.

AKTUELL: Vann nyligen
en guldbagge i
kategorin bästa
huvudroll för Jens
Östbergs *Flugparken*.
Medverkar i bioaktu-
ella *Cirkeln* och
kommande *Den
allvarsamma leken*.

MEDVERKAT I: *Upp till
kamp*, *Hur många
långon finns det i
världen?*, *Små citroner
gula*, *Min så kallade
pappa*, *Gentlemen*,
Monica Z, *Wallander*
med flera.

Var det extra roligt att du vann guldbaggen för en mindre produktion som *Flugparken*?

– Det är inte så många som har sett den, och jag kan tänka mig att när jag klev upp på scenen och tog emot priset så var det

många som tänkte: Jaha vad kul, men vad är det för film? Den hade ju inte så stora möjligheter att nå en stor publik, så det är väldigt roligt om folk ser den nu. Peter Andersson blev ju också nominerad (bästa

manliga biroll, red:s anm) för sin roll i filmen. Men jag kände väldigt mycket för båda rollerna som jag blev nominerad för. Det är lyxigt att få göra två roller som man verkligen tycker om och är engagerad i

under samma år. Men jag gick nog till galan med inställningen att jag inte skulle få nåt pris. Eftersom jag fick en bagge förra året så hade jag varit nöjd ändå.

BILLE AUGUST HAR sagt att Sverrir Gudnason har "en naturlighet i sitt spel, en självklarhet till materialet, lätt att hitta fram till känslorna och ger dem ett konkret uttryck". Sverrir Gudnason känner till omdömet från den danske regissören.

– Men jag hade glömt att det var så bra. Det var ju jättefint. Att vara skådespelare är ett väldigt luddigt yrke. Det är väldigt svårt

DET ÄR VÄLDIGT SVÅRT ATT SJÄLV SE ALLT SOM ÄR BRA MED DET MAN GÖR. JAG SER JU MEST DET SOM ÄR DÅLIGT.

att själv se allt som är bra med det man gör. Jag ser ju mest det som är dåligt. Det är väl ungefär 15 procent som jag känner är bra, men jag tror kanske att andra personer är mindre kritiska.

När han lyckas med en roll så känns den inte, han gör den bara, men då krävs förarbete och särskilt när det är en speciell karaktär, som Leo Morgan i *Gentlemen*. Ska den leva så måste den jobbas fram innan inspelningen börjar. Då måste man redan ha bestämt sig för hur personen ska vara, annars är det för sent.

– Det är inte alla regissörer som är intresserade av att jobba så mycket med förarbete medan andra älskar det. Jag tycker att det är ganska skönt att snacka ihop sig innan och komma överens om nånting ihop. När man har nån annans öga med sig hela tiden, då vet man att man är på rätt spår, för det är svårt att se sig själv.

Under våren kan biopubliken se honom som läraren Max Rosenqvist, demonernas första välsignade, i *Cirkeln* och i höst gör han sannolikt en roll i en, än så länge hemlig, uppsättning på Stadsteatern.

Sverrir Gudnason har inte stått på en teaterscen på fem år, men han trivdes verkligen med att spela den livsbejakande Guy i *Paraplyerna i Cherbourg* på Klara-scenen.

– Men det är väldigt annorlunda mot att göra film. Det innebär två helt olika sätt att jobba. Jag tycker att det är två olika yrken. ▶

Vi vill ha dig.

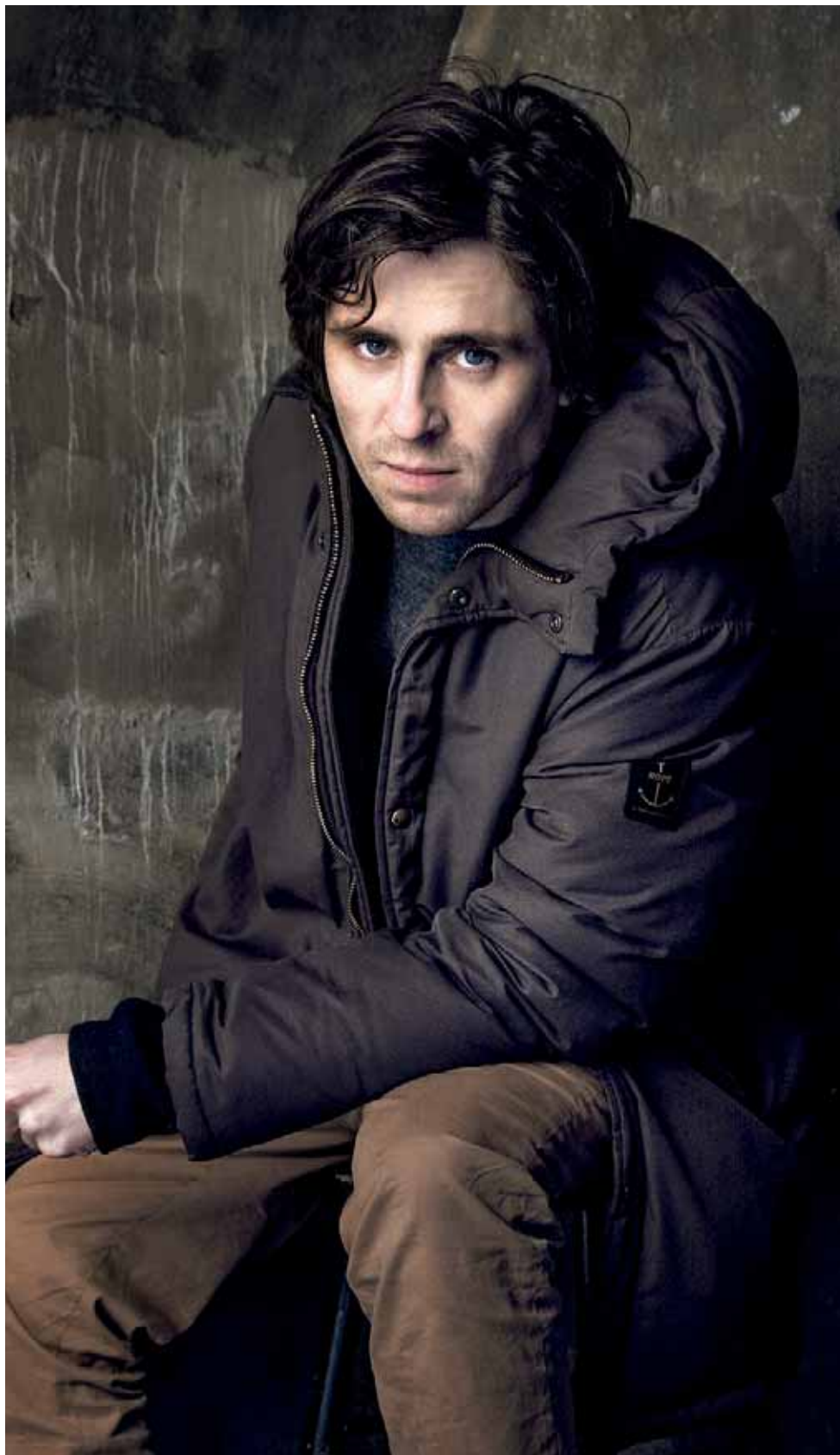
Och din brorsa. Din mamma. Din granne. Och kanske din kompis. För tillsammans kan vi göra världen bättre. Vill du vara med? **Sms:a medlem till 72900** eller gå in på www.naturskyddsforeningen.se. Ett medlemskap kostar 24 kr/mån.

90 SVENSK
KONTO INSÄMLINGS
KONTROLL

Naturskyddsföreningen

JAG HAR ALDRIG RÄKNAT MED ATT JAG SKULLE FÅ GÖRA SÅ HÄR MÅNGA INTRESSANTA ROLLER.

Sverrir Gudnason har inte gått på Scenskolan. När han var yngre hände det att han påmindes om det av äldre kollegor: "Nähä, du har inte gått Scenskolan?! Jaså, där ser man!"

EFTER INTERVJUN VÄNTAR pianolektioner för den nyss påbörjade inspelningen av *Den allvarsamma leken* som regisseras av Pernilla August. En inspelning som har Sverrir Gudnasons fulla fokus under den närmaste tiden.

– Vi började att spela in dagen efter Guldbaggegalan vilket gjorde att jag inte firade för hårt på kvällen, även om jag var glad. Den första dagen så kanske man försöker att vara lite fokuserad. I mitten av mars åker vi till Budapest och är där i fem veckor i nån slags bubbla och filmar hårt och sen kommer vi hem och filmar ytterligare några dagar och sen är det klart. Så ser våren ut för mig, jag försöker att inte tacka ja till andra grejer. När man gör en huvudroll är det skönt att bara kunna tänka på den. Jag har splittrat hjärnan tidigare och jag känner att jag inte riktigt klarar det. Vissa skådisar gör det men jag behöver nog koncentrera mig på en roll. Jag tycker att det blir bättre.

Det finns annars gott om erbjudanden, även från underhållningsprogram och tv-soffor. Sverrir Gudnason känner sig inte tvingad att tacka nej men gör det gärna ändå.

– Jag försöker att välja ut vissa grejer, men det handlar mest om att jag inte orkar göra mer. Jag behöver ha ett liv också, jag tror att det viktigaste är vad jag gör i mitt jobb. Om jag gör fler filmer och sen även är med i alla lekprogram på tv så tror jag att det blir svårare för mig att göra roller som folk tror på. Jag tror att det kan urholka mig.

Sverrir Gudnason tittar ut genom fönstret. Några hundra meter bort börjar Götgatan stegra sig upp mot Mosebacke. Det här är ett av få områden som han tycker att det är lite för långt att promenera till.

– Jag bor vid Odenplan, så det känns som att jag kan ta mig nästan överallt i stan till fots. Jag trivs jättebra men det gjorde jag även i Aspudden, vid Mariatorget eller var jag än har bott. När jag bodde i Solna några månader låg visserligen lägenheten så nära motorvägen att man inte kunde öppna balkongdörren, men jag är inte en person som inte trivs. ☺

FOTNOT Se Sverrir Gudnason berätta mer om sina populäraste rollkaraktärer på situationsthlm.tv

Tänk om du vaknade upp utan att minnas vem du är. Vem skulle du bli då?

Mannen utan minne

AV AKI KAURISMÄKI

Medverkande Andreas Rothlin Svensson,
Hulda Lind Jóhannsdóttir, Marie Richardson,
Nina Fex, Peter Perski, Jan Waldekrantz,
Reuben Sallmander, Dan Berglund,
Johan Lindström, Ola Hultgren, Martin Hederos
Översättning Janina Orlov
Regi och dramatisering Nadja Weiss

Sverigepremiär 5 mars

DRAMATEN

"Hon bjöd på pizza"

JACK SATANIOS: Första sockkontakten för mig var i Stockholm. Jag var 16 år, kunde inte bo kvar hemma och hade flyttat från Gotland till en etta i Stockholm som jag hyrde i andra hand. För att kunna betala hyra fick jag gå på socialen. Jag tänkte inte så

mycket på det, men det var nog så att man skämdes lite. Men jag fick bra hjälp och stöttning av soc eftersom jag var så ung, jag fick någon att luta mig mot.

Min socialsekreterare kom hem till mig på sin lunch och bjöd på pizza. Det var schysst. Jag blev överlycklig. Kommer ihåg att pizzan var jävligt god och min socialsekreterare var väldigt empatisk. Det är den bästa socialkontakten jag någonsin hade kunnat få.

DET FÖRSTA MÖTET MED SOCIALTJÄNSTEN

Någon gång i livet har de allra flesta av Situation Sthlms tidningsförsäljare haft kontakt med socialtjänsten. Vi samtalade med fem av dem om hur de minns sin allra första kontakt med socialtjänsten, hur det var, när det var och varför det skedde. Några var bara barn första gången, andra vuxna. Och någon hade till en början glömt bort första gången, men kom ihåg andra tillfällen.

TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MARC FEMENIA

"Jag hade rymt hemifrån"

BO HELLENFORS: Det var år 1977. Jag var 16 år och hade rymt hemifrån och var i Christiania, för att jag var nyfiken på lite av varje. Min mamma efterlyste mig. Och då fick soc nys om det och jag var under utredning enligt "paragraf 25–29b", som det hette på den tiden. De utredde om jag skulle få vara kvar hemma eller om jag skulle bli placerad på ungdomshem.

Men så åkte jag fast för något i Köpenhamn och fick sitta i fängelse en månad där innan jag blev uppkörd till ungdomshemmet Drevviken i Stockholm. Min mamma ville ha mig hemma, men det fick hon inte eftersom jag hade haft med polisen att göra. Det var

från Drevviken jag fick kontakt med en socialsekreterare i Gubbängen. Jag kommer inte riktigt ihåg allra första kontakten, kanske var det på telefon, det är diffust – det är nästan 40 år sedan.

Men jag kommer ihåg att hon var jättebra, min socialsekreterare. Jag fick väl den hjälp jag behövde just då. Efter ett tag fick jag ett boende på studenthem genom soc och de sköt till mig extra pengar utöver studiebidraget.

Sedan har det varit lite till och från med sockontakt under alla år. Vissa socialsekreterare har jag kunnat samarbeta med, vissa inte. Men nu har jag inte haft kontakt med soc sedan år 2000, då jag fick pension.

"Jag gick dit med darriga ben"

ANN MALMBERG: 1983 var det nog, och jag var 25 år. Jag hade hamnat i hyresskuld och var tvungen att kontakta soc för att få hjälp att betala skulden på 8 000 kronor. Att kontakta soc var den enda möjlighet jag hade, jag hade inga rika vänner att låna pengar av. Och man vill ju inte bli av med sin lägenhet. Jag hade barn också.

Jag var supernervös, jag skulle vara med på ett möte med en massa människor som skulle bestämma om jag skulle få hjälp. Det fanns en handläggare som var på min sida, hon skulle förordna att skulden blev betald. Hon hade förhandsinformation och jag skulle mest finnas till hands om de ville ställa fler frågor. Jag skulle kunna förklara för dem hur det hade kunnat bli så här, hur hyresskulden hade kunnat uppstå.

Jag gick dit med darriga ben så klart. Det var på socialförvaltningen i Tensta. Jag tror att möteslokalen låg i källaren, så det var riktigt rusligt. Ett tiotal personer satt kring ett avlångt bord. Och lilla jag mitt i allt det här. Det var lite otäckt när man är blyg och man känner sig i underläge. Man tycker att de ser ner på en, att de tycker att man har slarvat och inte kan sköta sig själv. Man skäms helt enkelt.

Jag kommer inte ihåg vad de pratade

om där, jag var alldeles bedövad. Jag kommer bara ihåg oron och nervositeten. Och att de inte tittade på mig när de pratade, de tittade på socialsekreteraren som jag hade bredvid mig. Jag fick gå ut ur rummet och vänta utanför medan de hade överläggning. Jättejobbigt. Det kanske tog tio minuter, men det kändes som en evighet. Och jag tänkte: Vad gör jag om de säger nej? Det kändes som om det var det mitt liv hängde på – jag skulle bli vräkt om den inte betalades. Men min socialsekreterare kom ut och gav tummen upp och sa att det ordnar sig. Så det gick jättebra, det var positivt.

Senare har jag haft mindre positiva upplevelser av soc. De byter handläggare hela tiden. Jag fick nyss hem ett papper om att jag fått en ny. Jag har inget ansikte på henne och inte heller på kvinnan som betalar ut pengar till mig. Det är för stressigt för socialsekreterare, de kan inte gå hem och känna sig nöjda.

I dag känner jag mig inte i samma underläge, jag säger till om jag tycker att något är fel och har bråk med soc, överklagat beslut, lånat hem lagboken och letat paragrafer. Ibland känns det som att det är fråga om uttröttning – att de tröttnar på mig och då måste göra någonting för att bli av med mig.

"Jag fick en nylonpyjamas och blev inlåst"

PIERRE BLOM: Jag spelade flipper i bingo-hallen när polisen kom och hämtade mig. Jag var elva, tolv år gammal och var omhändertagen utan att jag visste om det. Åkte polisbil och fick sova den natten på sjunde våningen i häktet. Fick ligga med öppen celldörr eftersom jag var så ung. Det var traumatiskt. Jag fattade ingenting. Polisen sa inte mycket, de berättade inte vad som skulle hända. Jag började störttjuta, jag ville hem. Jag var så ung och fattade inte någonting. Var chockad. Nästa dag åkte vi från polishuset med en stor transportbil. Jag satt där bland andra äldre rövare, som skulle till Karlsudden eller liknande ställe. Jag grät hela resan. Det var två mil, men för mig kändes det som 30 mil att åka till pojkhemmet som jag skulle till.

Efteråt vet jag att soc fanns med i bilden redan tidigare, men de pratade inte med mig. Det var min mormor som skrev på

deras papper om att det var okej att ta hand om mig och min två månader äldre morbror. Jag bodde hos mormor eftersom min mamma bara var 16 år när hon fick mig. Mormor var ensamstående och vi hade det superfattigt. Hon hade inte någon kontroll på oss. Vi misskötte skolan, stal moppar och sniffade. Vi blev omhändertagna enligt barnavårdslagen paragraf 69.

När jag kom fram med polistransporten den dagen, till Nerby pojkhem, blev allt ännu vidrigare. De hade en sluten avdelning – Snäckan. Där kom en i personalen och sa: "Följ med här din skitgris, klä av dig och duscha." Jag tvättade mig, fick en nylonpyjamas och blev inlåst i ett rum med okrossbara rutor. Jag fick en plastsked som skulle användas att äta med. Ibland fick jag gå ut och röka en cigarett. Efter tre dygn fick jag komma ut, lämna ifrån mig skeden och fick tillbaka mina egna kläder.

Tre dygn. Jag är övertygad om att de gjorde fel, jag tror inte man fick göra så.

Det dröjde någon månad innan mormor kom dit tillsammans med en socassistent. De satt mest och pratade, men jag lyssnade inte så mycket, jag ville bara därifrån och var så hatisk. De pratade mer vuxna sinsemellan på den tiden. I dag lyssnar de på en tolvåring.

Mormor dog när jag var 14 år. Sedan dess var pojkhemmet och senare ungdomsvårdsskolan mina föräldrar. Jag kan inte komma ihåg att soc någonsin var där, men de betalade väl räkningarna för mig. När jag var 20 år tog jag för första gången själv kontakt med soc. Det var mer positivt. Sedan har jag haft med soc att göra mer eller mindre hela livet.

Med så lång erfarenhet av soc, hur tycker du att den sociala omsorgen har förändrats?

– Bäst fungerade det från att jag var 20 år fram till för några år sen. Nåt har hänt på slutet.

"Mamma vägrade skriva på pappret"

IRENE PETTERSSON: Vasagatan 23–25, tror jag att det var. Det var där barnavårdsnämnden låg. Jag vet inte varför jag vet det, för jag har inget minne av att jag har varit där. I nästan hela mitt liv hade mamma hotat mig med barnavårdsnämnden när jag inte skötte mig. Och det är väl så – det man är rädd för händer. En dag när jag var 13 år kom de hem till oss. Mamma var jättearg, hon ville inte ha med dem att göra. De ville att hon skulle skriva på ett papper. Jag kommer ihåg att hon vägrade. Det var ingen som pratade med mig och jag kände mig rädd och hotad.

Min mamma var väldigt sjuk, hon hade en synskada och synen gick ner mer och mer. Hon mådde dåligt psykiskt för det. Hon behövde stöd och kunde inte styra mig, jag gjorde precis som jag ville. Jag gick i obs-klass men var nästan aldrig där. Och det var i samband med det här som jag tillsammans med en kompis hade slagit sönder en ruta på en tobaksaffär och tagit cigaretter och 80 spänn. Och en annan gång ringde mamma till läkaren för att hon tyckte att jag alltid var så trött. Min

mamma såg ju inget, så det var först när läkaren kom dit som de hittade hasch på mitt nattygsbord. Då fick jag åka till S:t Görans ungdomspsykiatri eftersom jag både rökte hasch och misskötte skolan. Det var ingen som sa att jag skulle vara inlåst när jag kom dit. Plötsligt gick alla och det var låst överallt. Den enda ruta som var av glas sparkade jag sönder, jag ville bara ut. Jag var där i två månader, sedan rymde jag.

Mamma hade helt enkelt inte kontroll på mig och jag vägrade lyda. Jag kommer ihåg att de där personerna från barnavårdsnämnden var hemma hos oss länge innan mamma till slut skrev på det där pappret. Jag blev placerad enligt barnavårdslagen, blev omhändertagen och bodde på Hässelby skolhem.

Jag har också bott på fosterhem i Norrland, vid "här slutar allmän väg" mellan Lycksele och Vilhelmina. Jag åkte skolbuss tolv mil om dagen. Det var som att komma till en annan planet. Jag vantrivdes, men det var ingen som var där och frågade hur jag mådde.

När jag nu tänker efter kommer jag på att jag faktiskt hade kontakt

med soc ännu tidigare. När jag var elva år skulle jag till ett sommarhem i Blekinge under en månad. Då var det någon från barnavårdsnämnden som åkte med mig ner på tåget. Och på sommarhemmet kom de på mig och några tjejer med att sniffa och röka. Mannen på gården hade hittat tomma limtuber i skogen och fimpar. Då kontaktade de soc. Så de har varit inkopplade länge, men mycket sköttes över mitt huvud. Jag kommer inte ihåg ett ansikte, inte några vuxna ansikten, och inga namn.

Allt det som jag var med om som barn gjorde att jag som vuxen var rädd för att kontakta soc när jag behövde hjälp. Jag har egna barn och var rädd att soc skulle komma och ta dem och att jag inte skulle veta vad som skulle hända med dem. Jag placerade mina barn själv hos släktingar – sedan vågade jag ta min första egna sockontakt.

"Jag blev besviken och ledsen"

JOEL PENA: Jag gick in i socialtjänstens reception, det var på Södermalm, och sa: "Jag behöver hjälp." Det var år 2013, jag var hemlös sedan jag hade separerat från min tjej. Jag var på gatan och mina söner kunde inte längre bo hos min mammas bror. Vi behövde snabbt hjälp.

Jag gick dit en dag när barnen var i skolan, jag var desperat, visste inte vart jag och mina söner skulle ta vägen. Jag hoppades få omedelbar hjälp, men det dröjde en vecka innan jag fick en handläggare. Kommer ihåg att han pratade spanska. Men sedan dess har jag haft så många olika handläggare, varannan månad har jag fått en ny.

Efter det första besöket hos soc blev

jag besviken och ledsen. Jag trodde att jag skulle få hjälp på en gång, men det tog nästan två månader innan vi fick en boendeplats någonstans. Under den tiden hade jag ingen aning om vad jag skulle göra med mina barn. Vi bodde hos min före detta sambo, som egentligen inte var okej med att jag var där, så det var jobbigt för alla. Till slut fick vi ett familjerum på ett hotell i Skarpnäck, där det fanns personer med problem och alkohol. Det var inte bra för mig som hade problem med alkohol och det var inte en bra miljö för barnen.

Min äldsta son fick efter ett år en träningslägenhet av socialen, där också min yngre son bor för att ha en stabil permanent bostad. Men jag är fortfarande utan lägenhet. Soc har lovat mig en. Egentligen, om jag ska vara ärlig, har jag hela tiden tänkt att de bara låtsas att de är intresserade av att hjälpa. Jag vet inte, kanske har de inte makt att bestämma någonting. 📞

STREAMING IS EASY

Historiskt sett har det både varit dyrt och komplicerat att sända TV - det är det inte längre. Med hjälp av videoplattformen Solidtango är det magiskt enkelt att sända TV på ett professionellt sätt via Internet.

SKAPA ER EGEN PLAYKANAL REDAN IDAG

www.solidtango.com

Ur Tilly som trodde
att... av Eva Staaf.
Illustration av Emma
Adbåge.

Det vi ser och upplever omkring oss påverkar vad vi berättar om vår samtid. Därför är det naturligt att frågor som kön, klass, integration, utanförskap och rasism blir delar av barn- och ungdomslitteraturens berättelser. Men det går inte att toppa sjuttioalets pedagogiska och starkt politiska barnböcker. För allt har sin tid. Enligt Svenska barnboksinstitutet. TEXT ALEXANDRA SUNDQVIST

TECKEN PÅ VERKLIGHET

Att litteraturen speglar samhället är de flesta beredda att hålla med om. Detta gäller också barn- och ungdomsböckerna.

Den senaste tiden har vi sett allt fler skildringar som tar sig an politiska frågor som social utsatthet, migration, flykt, hemlöshet eller rasism också för de något yngre läsarna. Det är böcker som på olika sätt lyfter frågor om öppenhet och tolerans – men som också skildrar detta med att alla liv inte ser likadana ut. Eller alla hem, för den delen. Om man nu ens har ett hem.

Ulf Stark, Janne Teller, Åsa Anderberg Strollo, Christina Wahldén, Gunilla Lundgren och Katarina Kieri är några av de författare som de senaste åren tagit sig an teman som flykt, krig, integration, klass eller gemenskap i sina barn- och ungdomsböcker.

Medan bilderböcker som Anna Bengtssons *Gummi-Lisa hittar hem* samt Annika Thor och Maria Jönssons *Flickan från långt borta* tar sig an en liknande tematik, men på ett allegoriskt/symboliskt plan där böckerna kan tolkas på flera nivåer. I *Flickan från långt borta* knacker en frusen och hungrig flicka, klädd i rött, på hos Den Gråa. Den gråa tvekar inför att öppna dörren – trots att det finns gott om plats och värme.

– Vi ser och behöver få se fler såna här berättelser. Det är viktigt att också barn får ta del av en bred erfarenhetssfär – att alla typer av människor och alla sätt att leva synliggörs. Intoleransen har ju bevisligen ökat i samhället och för att motverka bristen på tolerans behöver vi litteratur som visar olika sorters verkligheter, säger Åsa Warnqvist, forskare vid Svenska barnboksinstitutet.

I den nya kapitelboken *Min brorsa heter*

Noa tar Anna-Clara Tidholm och Joanna Hellgren sig an rasism och nazism, sedda ur åttaåriga Sagas ögon. Sagas brorsa Noa vill plötsligt inte heta Noa längre, han kallar sig för Viking – och börjar låsa dörren till sitt rum. I boken försöker Saga förstå varför Noa målar hakkors, säger att nazister är "det bästa som finns" och hatar Sagas bästa kompis Anisa. Medan Joanna Hellgrens bilder på ett femtiotalsoftande stadsrum och sammandrabbningen mellan nazister, demonstranter och polis däri osökt för tankarna till händelserna i förorten Kärrtorp i december 2013.

Samtidigt ges Katarina Taikons barnboksserie om Katitzi ut på nytt, i en tid där romers situation diskuteras alltmer. Nu med reviderad text och nya illustrationer,

Eva Staaf

Eva Staaf, född 1973, är en prisbelönt radioregissör och författare. Hon debuterade 2014 med bilderboken *Tilly som trodde att...*, med illustrationer av Emma Adbåge. Boken nominerades till Augustpriset i barn- och ungdomsklassen. Eva Staaf står också bakom radioserien *Huset mittemot*, där vardagen i ett hyreshus sätts under lupp när ljuset riktar mot grannar och annat löst folk.

även dessa av Joanna Hellgren. Den första boken om Katitzi utkom 1969.

– Att romer fortfarande behandlas illa, 2015, gör det extra angeläget att lyfta fram berättelser som bygger på dessa erfarenheter även i dag. Och de senaste åren har vi sett flera böcker på temat. Exempelvis 2013 kom tre barn- och ungdomsböcker med romsk inriktning. Jag tror att de och andra liknande böcker kan bidra till en ökad förståelse för andra människors liv och vardag. Oavsett hur den ser ut, säger Åsa Warnqvist.

BILDERBOKEN *Tilly som trodde att...* är en sådan bok. Eller det är i alla fall en bok där det gläntas på dörrar till många olika hem. Men även till det "hem", som saknar dörrar.

– Barn söker igenkänning, de vill spegla sina erfarenheter i det som finns omkring dem. Samtidigt är många bilderböcker långt mer magiska än vardagen. De är blommiga och underbara, fyllda av drakar och ballonger. Men barn vill inte bara vistas i drömmar, de vill vistas i sina egna liv. Och samtidigt få veta att just det är okej, säger Eva Staaf, författare till den Augustprisnominerade bilderboken *Tilly som trodde att...*

I *Tilly som trodde att...* låter Eva Staaf sin huvudperson Tilly vandra runt bland sina dagiskompisar, med insikten "så här kan det också vara". Här finns Mimmi, vars mamma bara har fin, möjlig ost och nagellack i kylskåpet. Sonja, som har alla prylar ett barn kan tänkas vilja ha – en egen kanin, tuggummiautomat, citronträd, sammetsaskar – men vars föräldrar sällan syns till. Och Kalla Killen, som sitter på en tidning utanför mataffären och inte har någon egen dörr att stänga om sig. ▶

Tilly vill ge honom sina vantar. Men mamma, som mest tittar bort eller knyter sina skor när de går förbi, säger att Tillys vantar är för små.

– Jag ville göra en bok om möten, vad som händer när man öppnar dörrar till människor och kliver in i nåns privata sfär. För mig var det självklart att då också beskriva de möten som sker dagligen med människor som inte har någon dörr. Men som borde ha en. Detta möte är ett vardagligt inslag för barn som Tilly i Stockholm i dag.

Barn har en vilja att förstå och tolka det som sker runt omkring dem – vilket också leder till en mängd frågor som inte alltid är lätta att svara på. Men som vuxna ändå måste försöka svara på. För att inte riskera att framstå som likgiltiga eller bidra till att normalisera en situation som inte bör normaliseras, menar Eva Staaf.

– Man säger ofta till barn att de ska sluta "glo", men barn glor inte. De ser. Medan vi vuxna väljer att blunda med öppna ögon. Jag tror inte på att man kan skona barn i den här frågan. Jag tror att man måste öppna upp för samtal, prata med barnen om hur de upplever situationen, säger Eva Staaf.

– Jag har aldrig stött på ett barn som inte vill ge eller hjälpa en utsatt människa. Samtidigt har barn inte samma möjligheter att fatta beslut som vuxna. De har ingen egen plånbok och de måste förhålla sig till det faktum att "det finns inga vantar att ge eftersom mina är för små".

EN ANNAN FÖRFATTARE som liksom Eva Staaf, tagit människor som ofta är marginaliserade i samhället/offentligheten och placerat dem mitt i bilderbokens handling är Gunna Gråhs.

I barnboksserien *Hej hej!* berättar Gunna Gråhs om varma och hjärtliga möten mellan barn och bland annat missbrukare eller ensamma gamlingar.

Hej hej!-böckerna utspelas i en förortsmiljö som för tankarna till miljonprogrammet, med sina nerklottrade höghus och bilfria gårdar med lekplatser och källsortering.

I *Dino och lilla Kurren* letar Dino efter kompisarna när han stöter på den överförfriskade Heikki som kapsejsat i ett busksnår och som är ledsen för att han glömt ge sin katt mat. Dino går hem till Heikkis stökiga lägenhet för att hjälpa till att mata katten. Medan Tutu, som är tidningsbud på helgerna, blir inbjuden till tant Kotla på bul-

Ur *Verohit & dit* av Katarina Kieri. Illustration av Helena Lunding.

lar i *Tutu och tant Kotla*. De börjar prata och berättar minnen för varandra från fjärran platser där de bott som barn.

I antologin *En fanfar för bilderboken!* konstaterar Gunna Gråhs, som gjort barnböcker sedan början av åttiotalet, att man kan berätta om det mesta för barn.

Bara man gör det på ett bra sätt.

I *En fanfar för bilderboken!* skriver hon: "Jag vet inte hur många gånger jag har fått frågan 'Var går gränsen för vad man kan gestalta för barn?' Jag skulle nog gärna vilja säga ingenstans. Det är det enskilda verkets form, tonläge och inre lyskraft som avgör vad som är möjligt att berätta. I förmågan att tillämpa ett konsekvent barnperspektiv ligger också nycklarna till ännu inte utforskade världar. Allt det som fascinerar oss – det fula, det farliga, det ofattbara – hör till det levande livet och kan gestaltas, förutsatt att det sker med begåvning och närvaro. I den konstnärliga gestaltningen ryms en underlig förmåga att finna form och mänskliga uttryck för det som annars är oberörbart, smärtsamt eller fullständigt outgrundligt."

ATT SÄTTA ORD på barns erfarenheter är någonting som barnlitteraturen ägnat sig åt sedan begynnelsen. Men de måste, som Gunna Gråhs konstaterar, gestaltas med lyhördhet och fingertoppskänsla.

Särskilt när det handlar om känsliga ämnen som kan vara svåra att prata om, exempelvis rädsla, sorg, våld eller hemligheter till följd av en otrygg hemmiljö – någonting Gro Dahle och Svein Nyhus skildrar i boken *Den arge* (2009).

I den nya bilderboken *Liten* har Stina Wirsén, i samarbete med Brottoffermyndigheten, tecknat en bok om Liten som lever i en otrygg hemmiljö – men som till slut vågar berätta för en vuxen om vad som händer hemma. Förhoppningen är att boken ska uppmuntra barn att våga prata om det som är svårt. Men också ge vuxna kraft att se även andra barn än sina egna.

– Man kan berätta om det mesta, men det måste göras varsamt. *Liten* är bland det svåraste jag gjort, jag har gjort om boken flera gånger. Det finns inte så många böcker på temat och det här är en bok som inte får landa fel eller tolkas på fel sätt. Samtidigt ville ►

"Mina berättelser är framför allt psykologiska romaner"

I många av sina böcker har författaren och poeten Katarina Kieri skrivit om klass och social utsatthet. Men berättelserna har alltid, i första hand, handlat om relationer mellan människor.

– Mina berättelser är framför allt psykologiska romaner – även om det också finns ett visst klassperspektiv i dem. Däremot skriver jag inte ut det explicit, jag är inte den typen av författare. Det som sker i mina berättelser sker i relationer mellan människor och i samspelet däremellan. Eller i frånvaron av samspel.

I hennes senaste kapitelbok *Vero hit & dit* får vi möta Markus, Vero och Abbe – tre barn som är ensamma på sina specifika vis men som hittar kraft och glädje hos varandra.

Här finns Vero, ny i klassen, som är ett lite annorlunda barn – inte minst eftersom hon vet vad saker och ting kostar. Och Markus, som lever i en mer ordnad och materiell medelklassstillvaro men vars mamma ligger i sängen med fördragna gardiner om dagarna. Samt den energiska Abbe som cyklar runt, runt, runt på gatorna, i tid och otid.

– Jag skriver ofta om personer som känner sig en aning kringskurva i sina liv och som barn är man ju ofta utelämnad till den vuxenvärld man har runt sig. Gemensamt för Markus, Vero och Abbe är att de alla tre är lite ensamma individer. Att de vuxna runt dem är lite för upptagna med sitt. Var för sig har de tre inte riktigt samma kraft som de får när de är tillsammans. De vidgar varandras perspektiv.

Vero hit & dit är den första delen av en trilogi. Till hösten kommer uppföljaren *En annan Abbe*. I *Vero hit & dit* tar barnen saken i egna händer när Vero återigen står inför en flytt eftersom hennes pappas jobb förlagts till en annan stad – och han inte har råd att pendla.

– Barn har ju, liksom vuxna, egna drivkrafter. Men de speglas inte alltid som aktiva subjekt eller fria, levande individer av samhället. För mig är det viktigt att barnens förmåga och handlingskraft genomsyrar berättandet. Det är så mycket som åläggs barn utifrån, som inte kommer inifrån dem själva.

Katarina Kieri

Katarina Kieri, född 1965, är uppvuxen i Luleå men i dag bosatt i Uppsala. Hon debuterade 1993 med diktsamlingen *Slutet sällskap* och har sedan dess skrivit en rad diktsamlingar, romaner och barnböcker.

Liten berättade för sin Fröken.
Och Fröken hjälpte Liten.
Nu är det fler som vet att Liten
behöver många glada dagar
utan bråk.

Ur *Liten* av Stina Wirsen.

jag göra den så allmän och bred som möjligt så att barn kan läsa in sina egna upplevelser i den, säger Stina Wirsen.

Liten delas ut till alla förskolor i landet.

Stina Wirsen

Stina Wirsen, född 1968 och bosatt i Stockholm, är en av våra mest produktiva barnboks-författare. Just nu är hon aktuell med *System från havet*, som hon gjort tillsammans med Ulf Stark. Men också med *Liten*, en bilderbok som tagits fram i samarbete med Brottsövermyndigheten. Boken, som är tänkt att uppmuntra barn som inte har det bra hemma att prata med en vuxen, utkommer i bokhandeln i maj.

Den kommer också att finnas i bokhandeln i vår.

– Det finns ett underläge som kommer med barndomen. De flesta barn har ju, även om de inte blivit slagna fysiskt, varit med om att en mamma, pappa eller ett äldre syskon blivit för arg och att de då blivit rädda. Jag hoppas att boken ska hjälpa till att öppna upp för samtal. Det är alltid bättre att prata om saker än att inte prata om dem, säger Stina Wirsen och tillägger:

– Barn är ju i underläge, så länge de är barn. Själva intentionen med boken är att lyfta barnets egenvärde. De äger sig själva och sitt eget värde. Ingen ska behöva vara rädd.

DET KAN VARA frestande att dra paralleller mellan dagens samhällsmedvetna barnbok och sjuttioalets barnböcker, då den politiska eller samhällsmedvetna barnboken stod som högst i kurs.

Då exempelvis Barbro Lindgren inte vek en tum från barnperspektivet när hon beskrev rädsla, våld i hemmet, fattigdom och ensamhet i sina självbiografiska kapitelböcker om Sparvel.

Åsa Warnqvist, forskare på Svenska barnboks-institutet, vill emellertid inte gå så långt. Hon konstaterar att det finns en vilja och tendens bland barn- och ungdomsboksförfattare att beskriva verkligheten såsom den ser ut. Men poängterar också att var tid har sina egna frågor och uttryck. På sjuttioalet var barnboken, i sig, mer uppfordrande i sin pedagogik.

– Eftersom vi hade en så starkt socialt engagerad barnbok på sjuttioalet så är det kanske svårt att komma med *nya* frågeställningar. Man berättar däremot på ett annat sätt i barnboken av i dag. Exempelvis är dagens barn- och ungdomsböcker i högre grad öppna för egna tolkningar. Man skriver sällan läsaren på näsan. I dag kan till exempel den samhälleliga innebörden vara allegorisk i bilderböckerna, nåt du själv måste läsa in. Vilket också skapar utrymme för att prata om stora eller svåra frågor, också med små barn, säger Åsa Warnqvist. ☺

FOTNOT Den 12 mars presenterar Svenska barnboks-institutet sin årliga bokprovning, där trender och statistik ur fjolårets barn- och ungdomslitteratur i Sverige presenteras. Samtliga böcker ställs ut mellan 12 mars och 23 april. Adress: Odengatan 61.

Sms:a
WEEFFECT50
till **72900**
så stödjer du
oss med 50 kr

90 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

Från inget till eget.

We Effect förändrar människors liv. Vi förser människor med kunskap, hjälper dem att bättre nyttja sin mark och underlättar för dem att jobba tillsammans. På så sätt kan de bli självförsörjande och ta klivet ur fattigdomen för gott. Precis som Simaloi Ortelei kan göra nu när hon kunnat skaffa en egen bostad åt sig och sin familj. Hon är ett levande exempel på varför vi skapar samarbeten med människor över hela världen.

Vill du veta mer om det vi kallar vi-effekten, besök weeffect.se

**WE
EFFECT**
TILLSAMMANS MOT FATTIGDOM

STOLT OCH GJORT OCH GJORT

ILLUSTRATION: LOTTI SJOBERG

Jag har aldrig lagat en maträtt som inneburit att följa en receptbok.

Jag äger bara en kostym – den första jag ägt, inköpt för ett bröllop – men jag bär aldrig slips till och har skjortan utanpå byxorna.

Jag har aldrig vunnit på roulett eller trav eller poker, men en gång fick jag in motsvarigheten till Harry Boy fast för kapplöpningshundar och trodde då för ett kort ögonblick på ett liv utmed långsidorna med en bong i nypan och blicken mot mållinjen. Men dagen efter torskade jag och mitt spelande upphörde.

Jag har aldrig legat på sjukhus.

Inte suttit i fängelse.

Inte ens – vad jag vet – varit föremål för något större polisiärt intresse, har inte ens slängt lite brådmoget käft med en konstapel under någon mellanölsyvig ungdomsperiod.

Har aldrig haft alla rätt på ett prov.

Aldrig lärt mig, eller haft muskelstyrkan, att skjuta ett slagskott med sådan kraft att pucken lämnat isen och flugit i luften. Har heller aldrig skruvat in en hörna direkt i mål. Eller slagit ett servess, en hole-in-one eller i tävlingssammanhang ställt någon schack matt.

Jag har heller aldrig kört bil i över 200 kilometer i timman. Eller motorcykel.

Aldrig känt mig bekväm – varken rytmiskt eller strikt anatomiskt – på ett dansgolv.

Och jag har aldrig haft ett eget husdjur.

JAG ÄR INTE konfirmerad.

Har inte gjort lumpen.

Jag har aldrig hoppat från tian i ett badhus. Eller ner i vattnet från någon extremt hög klippavsats utomhus.

Aldrig snattat.

Jag har aldrig skickat iväg ett cv och sökt ett jobb. Eller varit på en regelrätt anställningsintervju. Jag har inte heller läst till mig några akademiska poäng eller tillgodogjort mig någon annan eftergymnasial utbildning.

Har aldrig varit medlem i något politiskt parti. Eller ungdomsförbund.

Sedan jag gick i mellanstadiet har jag inte slagits – varken blivit slagen eller slagit någon annan person. Dock har jag från avstånd lyckats bevittna ett par rungande slagsmål, mig veterligt utan allvarliga personskador som följd.

Jag har aldrig avfyrat ett vapen. Aldrig sett en operett.

Jag har aldrig flugit första klass.

Och aldrig någonsin planterat om en krukväxt. Eller odlat någonting.

DET HAR ALDRIG inträffat att jag sett en hel fotbollslandskamp utan att någon gång svära eller kalla någon av spelarna på plan "klant" eller "bonnjävel". Har heller aldrig sett ett olympiskt spel utan att någon gång röras till tårar av en heroisk prestation.

**JAG ÄGER BARA EN KOSTYM
– DEN FÖRSTA JAG ÄGT,
INKÖPT FÖR ETT BRÖLLOP –
MEN JAG BÄR ALDRIG SLIPS
TILL OCH HAR SKJORTAN
UTANPÅ BYXORNA**

Har aldrig gjort en statusuppdatering på Facebook. Eller spammat någon på Instagram. Eller twittrat upp en storm. Eller snapchattat.

Har aldrig spelat dataspel. Eller lajvat.

Aldrig varit på rejv.

Jag har aldrig kallats som vittne i en rättegång, aldrig anmält någon för polisen eller varit tvungen att ringa brandkår eller ambulans eller polis på grund av någonting jag sett, upptäckt eller blivit vittne till.

Aldrig ägt en kontrabas.

Jag har aldrig fått ett stipendium. Eller något pris. Jag har heller aldrig sökt ett stipendium. Eller ägnat mig åt någon verksamhet där priser är en naturlig del av tjänsteförrättningen.

Jag har aldrig haft en brevvän. Aldrig lyssnat på radioteater eller skrivit brev till program och önskat saker.

Aldrig ägt en mockajacka med fransar.

Aldrig sniffat thinner. Eller hanterat stöldgods.

Aldrig flugit helikopter.

Jag har aldrig tappat bort plånboken eller nyckelknippan, aldrig glömt kortet i baren eller att hämta ut jackan från garderoben. Jag har heller aldrig gått – med eller utan avsikt – från notan eller avstått från att lämna dricks om det varit värt det.

Aldrig glömt passet.

Aldrig klottrat eller målat graffiti.

Jag har aldrig känt varken något särskilt överhängande miljö-engagemang eller, kanske just därför, någon påtaglig känsla av stundande domedag.

Aldrig ånkrat någon resa jag gjort eller stad jag besökt.

Jag har aldrig slagit sönder en spegel eller trott på skrock eller Gud eller djävulen eller någonting annat.

Dock har jag gjort en hel del andra saker. ☺

AKRAM ZAATARI

UNFOLDING

15.2–16.8 2015

MODERNA MUSEET

www.modernamuseet.se

**SUGEN PÅ MER
KONST?**

**BESÖK OSS PÅ
WEBBEN OCH
BLI INSPIRERAD**

> D
KULTURDIREKT.SE

Eva Kullmer började sälja Situation Sthlm när hon återvände efter några månader i Långsele, var less på att "prata med tallarna", men istället i Stockholm tvingades sova i Rådhusets tunnelbana. Vi besöker henne i Liljeholmen. BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

MIN PLATS

Jag går runt i Stockholm och testar vilken plats som passar mig att sälja vid. Här i Liljeholmen funkar det bra, och vid Mariatorget. Jag har sålt i tre månader, sedan jag och min man kom tillbaka från Norrland. Vi har bott ute och tidningen har varit vår enda försörjning. Men det är kul också, jag träffar mycket folk och har framför allt något att göra.

Jag säljer mest mellan klockan sex och nio på morgonen. Efter nio är folk stressade, då är de antagligen sena till jobbet. Vädret påverkar också: är det blåsigt går folk med huvudet nerböjt och ser ingenting, men när solen kom fram blev alla direkt glada. Vi har ju inte sett någon blå himmel på länge.

Vår dotter bor i Långsele, det var därför vi var där ett tag. Men vi kände inga andra och att prata med tallarna var inte så kul. Vi var på landet, hade två kilometer till affären. Jag är amputerad och då blir det jobbigt att gå

långt, särskilt om det är halt. Eftersom jag har protes känner jag inte när jag halkar. Jag måste gå med det friska benet först så att jag får fäste. Men jag glömmer ibland och pang så ligger jag där.

Jag krossade fotleden för 13 år sedan. Det var lerigt och jag hade jättehöga dojor på mig och skulle hoppa över en vattenpöl. De kunde aldrig lappa ihop fotleden helt. Nu när vi inte haft härbärge har det varit lite besvärligt med protesen, när vi har gått omkring mycket efter att vakter sparkat ut oss från gången till Rådhusets tunnelbana, där vi sov.

Eftersom vi hade varit ett tag i Norrland fick vi ett skriftligt avslag om att få plats på härbärge, men en på Situation Sthlm peppade oss att gå till Enheten för hemlösa ändå. Vi gick dit, tog en nummerlapp och för fem dagar sedan sov jag min första natt på Bostället. Det var en sådan lycka. Riktigt riktigt skönt. 🍷

Sociala barnvården kritiseras hårt i ny bok

ETT SVART KAPITEL i vår historia. Så beskrivs den vanvård som barn under 1900-talet blev utsatta för inom den sociala barnvården. Men det är inte historia. Författaren och journalisten Tinni Ernsjö Rappe skriver i sin nya bok *Hem*: "Det är inte ett svart kapitel som ligger bakom oss. Det är en berättelse som fortsätter."

Hon har pratat med socialsekreterare, forskare, socialchefer och utredare i Vanvårdsutredningen och med författaren Sofia Rapp Johansson, som skrivit böcker om sin uppväxt i olika fosterhem och på institutioner. Tinni Ernsjö Rappe har ställt frågan: Hur tar vi hand om utsatta barn i dag? Det hon kom fram till beskriver hon som en chock.

– Jag blev chockad av hur tuff situationen är för socialsekreterare. Och av hur mycket pengar som finns i omlopp: alla riskkapitalbolag som etablerar hvb-hem och konsulentunderstödda familjehem. Vinstuttagen är mycket större än i andra delar av den sociala välfärden. Och samtidigt finns det små barn som far illa, som tas från sina familjer och placeras i miljöer som inte heller är bra, ibland till och med värre.

Hon påpekar att det dessutom kostar samhället mycket mer i långa loppet att inte ta hand om de här barnen. Forskning visar att barn som blivit omhändertagna har sämre resultat i skolan, självskaade beteende är vanligare, likaså psykiatriska diagnoser, kriminalitet och användning av droger.

TILL FÖLJD AV den omfattande Vanvårdsutredningen har personer kunnat ansöka om en ersättning på 250 000 kronor från staten, som ett slags upprättelse. Den 31 december 2014 var sista dagen att ansöka. Hittills har hälften fått avslag. De som var omhändertagna efter 1980 har inte kunnat söka alls. Sofia Rapp Johansson är född 1980. Hon driver

Tinni Ernsjö Rappe och Sofia Rapp Johansson.

nu en kamp för att ändå få ersättning för de övergrepp hon varit med om. Hon har startat en fond för att personer som blev omhändertagna och placerade efter 1980 ska kunna driva rättsliga processer. Om hennes eget fall skulle vinna kan det bli ett prejudicerande rättsfall.

– Men det är inte en vinst och ersättning som är målet, det är att skapa debatt så att felet inte görs igen, säger Sofia Rapp Johansson.

För felet har gjorts efter 1980, det görs också i dag. Det finns till och med barn som dött i familjehemsvård. I minst en procent av de placeringar kommuner gör i dag, det vill säga cirka 400 barn, känner kommuner till vanvård och omplaceringar sker. Men mörkertalet kan vara stort.

– Det skulle behövas mycket mer resurser till socialtjänsten. Man måste kunna kontrollera bättre hur de här barnen har det, säger Tinni Ernsjö Rappe. Det borde också finnas en bredare rekrytering av familjehem

och mer stöd till dem. Dessutom högre krav och kvalitet på institutioner.

TINNI ERNSJÖ RAPPE reagerar också på att det är så tyst om de här frågorna. Det är något som Göran Johansson, som var ansvarig för Vanvårdsutredningen, fått erfara. Tillsammans med 79 andra experter på barnvård har han protesterat mot att det bara är vissa som har rätt till ersättningen. Det gav inte några resultat. I boken *Hem* berättar han:

"Att försöka förändra de här förhållandena har varit som att kasta ut saker i ett svart hål. Det landar ingenstans. Ingen reagerar. Ingen tar ansvar. Det är för jäkligt. Det är en svag grupp i samhället det handlar om. De har rätt att få hjälp."

Tinni Ernsjö Rappe vill påminna om vad före detta talman Per Westerberg sa under upprättelseceremonin 21 november 2011.

– Han höll ett fint tal och sa att de skulle göra allt som står i deras makt att förhindra att detta sker i framtiden. Men det är ingen som gör allt. Det är ingen som gör mycket alls. **MARIA HAGSTRÖM**

FOTNOT *Hem* ges ut 10 mars på Bonniers förlag.

Högre risk för självmord efter fängelsestraff

Personer som har suttit i fängelse löper en 18 gånger högre risk att begå självmord, jämfört med hela befolkningen. Allra högst är självmordsrisken de första månaderna efter frigivningen och hos individer med substansmissbruk och tidigare självmordsförsök bakom sig. Det visar en studie av forskare från Karolinska Institutet.

– Att ha frigivits från fängelse är en självständig riskfaktor för suicid, även om frigivningen ligger några år tillbaka i tiden, säger Axel Haglund, överläkare i psykiatri och doktorand vid institutionen för klinisk neurovetenskap vid Karolinska Institutet.

I studien ingår nära 27 000 personer, som frigavs från svenska fängelser från 2005 till 2009. Vid årsskiftet 2009/2010 hade 920 av dem avlidit, och av dem hade 14 procent tagit sitt eget liv.

– Den här studien ger inga svar på vad det kan bero på. En möjlig förklaring är att de som suttit i fängelser inte har sökt eller fått vård för sina depressioner, som därmed skulle vara underbehandlade. En annan möjlig förklaring är att det framför allt är missbruk och inte depression som leder fram till självmord hos personer som avtjänat ett fängelsestraff. Det här är nåt som det finns anledning att titta vidare på i kommande studier, säger Axel Haglund som anser att studien kan vara vägledande vid bedömning av självmordsrisk och för självmordsförebyggande insatser. **MARIA HAGSTRÖM**

12

miljoner kronor avsätter regeringen till storstads-satsningen Trestad2 mot narkotika, som är ett samarbete mellan landets tre storstäder Stockholm, Göteborg och Malmö. Syftet är att utveckla drogförebyggande arbete och behandlingsinsatser med fokus på unga. Projektet fokuserar främst på cannabis, men det görs också satsningar mot spice.

Omhändertagna barn **ANTALET BARN** som behöver omhändertags ökar. Nära 32 600 barn var placerade under 2013. **25 PROCENT** bor på institutioner. Barn som bor på hvb-hem mår i genomsnitt sämre än barn i familjehem. **DET ÄR BRIST** på familjehem. **ERSÄTTNINGSNÄMNDEN** hade i slutet av januari fattat 3084 beslut om ersättning för vanvård. 1 513 fall har beviljats ersättning. För att övergreppen eller försummelseerna ska kunna ge rätt till ersättning ska de ha skett mellan år 1920 och 1980 och vara av allvarlig art.

MINA DRÖMMAR

BLI FRI FRÅN SMÄRTA

– **IBLAND ÖNSKAR** jag att jag bara kunde få en enda dag utan smärta. Det skulle vara så skönt att kunna röra mig hur som helst. Det vill jag uppleva igen. Min dröm är att bli frisk.

För tio år sedan bröt Situation Sthlms försäljare Miriam Hofberg ryggen. Hon opererades och ryggen läkte ganska bra, men hon har haft ont sedan dess. Och i maj 2013 blev det värre efter kraftiga epilepsianfall.

– Jag har haft epilepsi sen jag var sju år. När jag var liten brukade jag få frånvaroattacker. Det är när man försvinner bort ett tag utan att få kramp. Jag brukade bli så trött av dem att jag ibland låg och sov i tre timmar efter ett anfall. Det hände i skolan också, fick så ofta anfall där att jag aldrig gick ut grundskolan. Det skulle vara kul att studera igen, lära sig lite.

Efter epilepsianfallen 2013 kunde Miriam Hofberg inte längre gå och ingen visste om hon skulle kunna stå på benen igen.

– Antagligen berodde det på att jag hade krampat så mycket. Jag satt i rullstol och det var jobbigt att inte veta om jag kunde gå igen. Men jag bestämde mig för att det var möjligt och tränade varje dag.

Efter några månader kunde hon ersätta rullstolen med rullatorn. Och nu kan hon tack vare sjukgymnastik lämna rullatorn ibland.

Innan hon skadade sig, när hon var 19 år, brukade hon promenera mycket på Södermalm. Där är hon uppvuxen och det var på Mariatorget hon fick en träningslägenhet som i dag är hennes. Hon gick dagligen till Frälsningsarméns sociala center i Hornstull för att äta frukost och delta i andakten. Sedan gick hon runt på Södermalm och plockade burkar.

– Jag gillade att plocka burkar. Det var lite spännande, man kunde hitta allt möjligt i papperskorgarna. I en viss papperskorg vid Mariahalten låg det ofta systempåsar med

öppnade ölburkar. Det var kanske nåt ungdomsgäng som gömde sin öl där, säger hon och berättar att det inte heller var ovanligt att hitta tomma plånböcker.

JAG GILLADE ATT PLOCKA BURKAR. DET VAR LITE SPÄNNANDE.

– En gång hittade jag en som hade kvar bibliotekskort och lite andra kort. Jag gick till polisstationen, tog en nummerlapp och satte mig. Det stod en dam vid kassan och när jag hörde hennes namn kände jag genast igen det. Det stod på

korten i plånboken jag hittat. Hon berättade att hon blivit rånad, men blev glad att hon fick tillbaka den. Det var rätt häftigt, tyckte jag, att vi var där exakt samtidigt.

Sedan Miriam Hofberg fått rullatorn som följeslagare har hon lärt känna Stockholms gator på ett annat sätt. Hon tar ett "rulltag" innan trottoarer så att rullatorn hoppar till över kanten. Och bäst är det att åka blåbussarna – de är mest handikappanpassade, men i dem är tyvärr handikappskyltarna klisterlappar som ofta är bortpillade. Tunnelbanan undviks. Hissarna luktar

illa och på handikapplatserna sitter unga människor försjunkna i sina iPhones.

– Jag behöver sätta mig innan taget börjar rulla, men måste nästan vara lite otrevlig för att de ska märka mig. Oftast blir jag ändå bra bemött i kollektivtrafiken.

Hur tror du att livet skulle se ut om du blev frisk?

– Jag har praktik på Myrorna på Götgatan nu, står två timmar i kassan. Det är kul, men om jag skulle vara frisk skulle jag kunna vara där längre och göra lite annat än att bara stå i kassan. Eller kunna ta nåt annat jobb. Jag skulle så gärna vilja jobba på riktigt. För jag känner att jag kan jobba, jag kan göra nånting.

TEXT & FOTO MARIA HAGSTRÖM

CITAT

/// När jag var barn var drömmen att resa utomlands till nåt varmt ställe. Men mamma var flygrädd så vi kunde aldrig åka. I tonåren var jag på Kanarieöarna, fast mamma fick stanna hemma.

/// Brukar gå till Mariakyrkan och ibland till Klara-kyrkan för att fika. Jag har alltid varit troende, hittade tron själv. Men det var när jag skulle konfirmeras som jag upptäckte att det var trevligt med kyrkan.

/// Jag gillar att åka buss. Det är avslappnande, man ser mycket och kan drömma sig bort. På en buss har man alltid folk runt omkring, men ingen förväntar sig att man ska prata. Det är skönt.

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Jord

● Många tankar ska en dag begravas med mig, bråttom, bråttom om jag ska hinna skriva upp det viktiga

Ja, det allra viktigaste som ska bevaras till eftervärlden barn, barnbarn, barnbarnsbarn, vänner som överlevt mig människor som jag går omkring eller som går omkring mig och alla dessa människor som jag inte går omkring och som inte går omkring mig men som finns inte här utan där.

Ja, kanske väldigt långt bort.

Då blir det översatta tankar på hebreiska eller mattitattirylanska. "Vet ni inte vad mattitattirylanska är?" Det är inte så konstigt. För det visste inte jag heller för en så där fem-sex minuter sedan.

Där hör ni – jag har mycket att göra innan jorden ska mina tankar täcka

IRENE

Var finns du nu?

Det fanns en gång en ledstång, som stöttade människor hela dagen lång.

Halta och lytta med ostadig gång. Ungdomar på språng.

De muntra och de sorgsnas olika sång.

Uppåt och nedåt i livets trappas prång.

Det fanns en gång en ledstång.

LURKEN

En fånges resa

● Den där andra januari, nyårsdagen, kommer alltid att ha en bitter eftersmak – fast inte av baksmälla, nej.

Det som hände den här nyårsdagen kan jag tacka en galen kärring i Södertälje för. Vi firade nyårsafton i Stockholm, vid T-centralen. Där träffade vi på så mycket folk och en del av dem gav oss pengar. Jag hade fått en snilleblix. Vi gjorde som en viss grupp i samhället och satte en mugg framför oss (skriver jag vilken grupp kanske jag blir kallad rasist). Därefter på morgonkröken hoppade vi på pendeln och åkte fram och tillbaka mellan ändhållplatserna medan vi diskuterade våra sovalternativ. Det ena stället hade de låst, så jag föreslog ett annat som vi åkte och kollade. Stället var öppet, så vi gick in för att lägga oss och knoppa.

Det blev en tidig kväll för oss. När klockan var cirka 22.30 väcktes vi första gången, av den här galna. Vi trodde först det var ett fyllo, senare ett psykfall. Hon stod och skrek och gapa i falssett i sin mobil. Det var inte konstigt att vi vaknade. Vi sov i en trappuppgång på andra våningen och hon var en våning ner, i entrén. Hon sprang ut och in som en jojo och varje gång hon gick ut i trappen så tänds ju lampan i taket ...

Vi var trötta och utmattade så vi sket i vilket och somnade om, trots tantan som stod och skrek en våning ner. Det skulle visa sig bli en rejäl jävla läxa, för min dell! Det blev

även en läxa för min pojkvän (som jag ska gifta mig med någon gång i framtiden).

EN TIMME SENARE, när klockan var kring 23.30, så vaknar jag av att jag hör fler personer som kommer i trappen. Jag flyger upp, sittandes. Det är två poliser med kärringen i släptåg som dyker upp framför näsan. Då tänkte jag: Jaha, nu är det kalkat! Frågan är inte OM kärringen ringt polisen utan om hur många gånger hon ringt polisen, för att få dit dem med tanke på att det gick en hel timme från det att kärringen väckte oss första gången med sitt gapande ...

Polisman nummer 1 säger:

– Här får ni inte vara!

Varpå min pojkvän svarar:

– Vi ska gå nu, vi gick bara in en stund för att värma oss. Det är inga problem!

Vi tar våra saker och gör oss redo för att gå, när polisman nummer 2 kläcker idén om att han ska ta våra personnummer, för att göra en så kallad rutinkontroll. Vilket de gör för att se om vi är efterlysta, eller inte. Under tiden han gör det så leker polisman nummer 1 frågesport. Var kommer ni ifrån? Vad gör ni här? Hur länge har ni varit här? Tänker ni stanna här? Varför sover ni i en trappa? Varför har ni ingen lägenhet?

Min pojkvän brukar kunna snacka oss ur knepiga situationer som vi

hamnar i, diplomat som han är. Så jag låter honom sköta snacket.

Vi står i trappan och svettas när polisman nummer 2 pratat klart i sin telefon och kommer tillbaka till oss.

– Ni får följa med oss ner, vi kan inte stå här i trappen, säger tvåan.

Då i det läget visste jag att det var kört! För att göra en lång process lång, gjorde jag den så kort som möjligt. Jag gav min pant (de pantflaskor jag samlat under kvällen) till min pojkvän och gav honom en puss och sa hastigt: Hej då, jag ringer när jag kan, ha det så bra!

Sedan var det bara att hoppa in i pling-plongtaxin och iväg till Åkersberga!

Polisman nummer 2 fortsätter frågeleken i pling-plongtaxin. Till slut blir jag tvungen att säga till honom att jag inte vill prata! Vill jag prata så går jag till en präst eller en hjärnskrynkclare!

Väl framme på Österåker blev det en kort process, för att det var mitt i natten och pliten bakom disken hade bråttom att få in mig i cellen – tack vare att det varit nyårsdag och han bara ville hem. Därför blev enbart de viktigaste av mina saker ikryssade på pappret över tillhörigheter... dvs pass, bankomatkort, busskort, klocka, ett halsband. Det andra missade han, så jag var tvungen att säga till honom att det faktiskt var två halsband! Resten av sakerna får dagpersonalen fylla i imorgon när de kommer, sa han. Tänk vad man kan göra det lätt för sig!

MAGDALENA

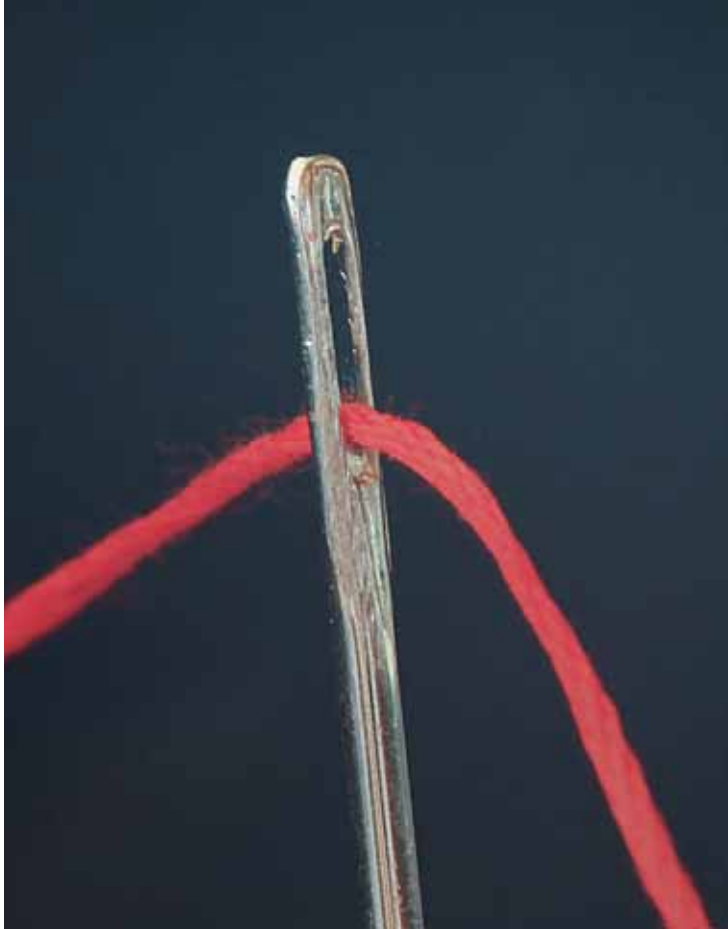

Välkommen till ett fastighetsbolag där tekniken är livsviktig

Läs mer om våra lediga jobb på www.locum.se/arbete

locum.
VÄRDEN FÖR VÄRDEN

DOMINIK/CREATIVE COMMONS

Mitt livs historia

● I min första artikel har jag berättat om mitt alkohol- och spelmissbruk samt min psykiska ohälsa som har orsakat mig en massa besvär och elände.

Detta vill jag gärna dela med mig av till Situation Sthlms läsare.

Jag har aldrig varit så villig att berätta för någon om mitt livs historia men för Situation Sthlms

läsare berättar jag gärna. Tro mig! Jag smickrar inte er för att ni ska köpa tidningen, jag kanske inte kommer att sälja tidningen för en längre tid utan kanske bara tillfälligt på grund av min situation i Stockholm.

Jag vill berätta för er för att jag har märkt att ni köpare är mycket jordnära. Jag har sålt till många som köpt tidningen för första gången av mig. Varje gång det hände undrade jag, gillade de tidningen eller tyckte de synd om mig? Många av dessa hade svarat på min fråga som jag gärna velat ställa. En man i 50-årsåldern sa: "Jag är simhoppare". Han ville gärna läsa artikeln om medelålders ryggplask på sidan 14 i nummer 206, och andra köpare som brukar köpa tidningen sa att de gillar tidningen. "Det är en bra tidning", brukar de flesta säga. Det gläder mig att folk köper tidningen för att de gillar den och de får något tillbaka för sina pengar.

FÖR ATT INTE glida från titeln som är "mitt livs historia" måste jag hålla den röda tråden. Det är nog med smicker nu.

Det är många av er som har berättat för mig under en kort tid, så mycket att det räcker för en duktig författare att skriva filmmanus eller roman. Men nej, jag ska inte avslöja era hemligheter om ni öppnat era hjärtan för mig.

Jag vill berätta för er en massa konstiga saker som jag varit med om. Jag kommer inte att kunna berätta allt för er i en artikel. Men jag ska försöka skriva lite om mig

varje gång, om de ansvariga går med på det.

Alla människor har varit med om en hel del, de flesta har försökt hålla sig på en rak linje. Det går upp och ner för alla naturligtvis men för mig känner jag att jag pendlar mellan botten och toppen nästan hela tiden. Åtminstone i min hjärna.

För att berätta för er om mitt livs historia måste jag ju presentera mig.

Jag heter Mikael Sirviö, jag är född i gamla stan i Casablanca, Marocko. Ni undrar säkert hur en marockan kan ha fått det namnet. Jag har bytt namn från Cheikh Abdelkader till Mikael Sirviö. Jag ska inte gå in på varför jag gjorde det, just nu, det kommer sedan. Jag ska inte dölja något. Jag har tre bröder, två systrar och en adoptivdotter som älskar att kalla mig pappa. Hon kommer snart att fylla tio år.

JAG KOM TILL Sverige 22 mars 1997 och klarade SFI på åtta månader. Jag gick en kurs som hette "Spring efter ett bättre liv i Sverige" och efter det jobbade jag som personlig assistent. Jag har även gått restaurangutbildning, jobbat inom catering där jag var arbetsledare under en tid och sist som vårdbiträde.

Jag älskade att jobba med äldre människor, för de var trevliga. De berättade mycket om gamla tider och jag behövde ett jobb och en lön. Varför jag slutade och varför jag blev sjuk återkommer jag till.

Jag tror jag måste sluta för denna gång, jag måste ut och sälja.

MIKAEL S

Vi stödjer Situation Stockholms arbete
och Stockholms Stadsmissions verksamheter.

SBAB!

MEGNA ORD

KORT SAGT & POESI

I väntan på kärlek

● Jag vaknar i en trappa
vet inte var jag är
Trasig o sönder
min kropp har gått itu
Stapplar ut på gatan och
snyggar till mig i en fontän,
väntar svar från Aina var
dom tog min livs kärlek
Fick svar häromdagen
dom tog henne så långt från
Stockholm som möjligt från mig
och mina vänner.
Kan inte göra någonting.
Tiden rinner iväg som en frusen
bäck,
Tänk på det ni som sover gott om
natten,
Jag bara väntar på min kärlek.

(Tack till Lars Demian för
inspiration)

406

Tack Södertälje

● I dag åkte jag till Södertälje för
att sälja mina tidningar.

Jag står utanför Kringlan
bland annat. Det gick sådär, så
jag gick till Luna istället. Där gick
det jättebra. Efter ett tag hade
jag rast, då är det bra att ha med
sig lunch. Det är för dyrt att köpa
färdig lunch. Sedan fortsatte jag
att sälja tidningar. Eftersom jag
hade tidningar kvar fick jag ta en
kaffepaus också innan jag blev
av med den sista tidningen mot
kvällningen. Då var det dags att
åka hem och vara ledig.

Jag vill tacka alla som köper
Situation Sthlm i Södertälje och
alla andra som jag möter när
jag säljer tidningen i Södertälje
Centrum. En särskild hälsning
skickar jag till vakterna som finns i
Södertälje Centrum.

SUSANNE, FÖRSÄLJARE 294

Ett, två, ichi, ni

● Först kommer kärleken
Sen kommer Zen...

LURKEN

LÄS MER

hemlos.situationsthlm.se

Till mig, min bror, till dig

NAMELAS FRADDE/CREATIVE COMMONS

Men ändå men och
vad jag hatar den där känslan
när jag sitter ensam har bränt mig
på pipan
och allt känns bara skit, fan!
Ta mig upp och härifrån
mitt beteende är ett rån
mot allt som nånsin existerat
så nu hoppas jag ni ser att jag är
liten rädd och svag, snälla doktorn
stanna kvar
För du är trygg det smakar bra
och du har allt min bror vill ha
i form av piller runda ord
recept på nätet, ja han tog
tre för många i din mening har glömt
allt

bror kaos försening i din hjärna en
förening
hör ihop som straff o stening
Jag gråter
Vi hör ihop du och jag
jag hoppas klicka någon dag
med dig, annars död
Men

Hur jag än försöker börjar snusa
slutar röker
allt som glöder bror lägg ner ingen
kick
nej inget mer, kan du få ut i
låtsasvärlden
för du vet ej hur du förtär den
tar isär den som ett Lego börjar äta
på ditt ego
tills du tappar bort kontakten med
dig själv
och högre makten

som är större än nåt annat kastar
sten är du förbannad
på dig själv och hur det blev?
glas glöd når is
Självordstankar ge mig peace för
inre stressen
ring på prästen biktar upp med låg
finess

i min själ så sjunker stress
det pyser sörja fram tills dess jag
blivit ärlig
utan press.
Nu förtiden talar broder rakt ur
skägget även efter
han rökt hægget.
Men jag är klar nu.
Stick.

Bror, ring inte mig jag ringer dig
rena BigL har bestämt sig

BIGL86

● Svälj då broder gör det lätt
när du ser mig vad jag gör
Jag är min bror som väntar utanför
för att medicinens skada gör mig hel
Vi vaknar efter sommarns spel
akut blir sjuk av sammanhang
som uppstått när jag plockat fram
Glas, glöd, nålar, is
Själen går för halva pris
backa bandet VHS ta mig tillbaka
Känn mig
Men – glas glöd når is
Fattig man i livets kris
stack men ingen infektion
så kom min bror tillbaks till tron
Svälj och broder svälj fira
låt en tisdag bli till helg

Varför – glas glöd når is
Andas ur en tom butelj
känns som tredje gradens rashes
I själens urna ashes
Min bror du är så borta för tankar
blev så korta
delas på som standardbraj
för många tankar släpp din sarg
så se i spegeln vad du blivit hur o vem
förr i tiden 165 jag valde alltid vägen
hem
utan jidder ändå knas, tredje gradens
rashes
Tiden tas
Tiden tas som jag sa min bror
svälj broder svälj

Kanske vardag blir till helg
inget är som något var
slut på cash med rumpen bar
hänt i veckan slut på bleckan
lam som få men pulsen slår
ett och fem finns i mitt hem
blir sex totalt två underbara
samvetsbarn
med rumpen bar i blöjor skit o piss
jag tar
mig själv i brasan rädd för fasan
Att bli ensam tänk den känslan
stål mot magen bränner själen upp
till gud
om jag har tur blir det en önskan

Tidsvrideri
en vecka blir till år på vintern värmen
saknas
hösten går i grått har jag förstätt
men om du bäddar kan du ligga som
du vill
En period av ångest skam kan fucked
upp te sig
smyga fram
som små soldater i en trupp
benen skakar fysisk krupp
Ge mig värme nu i stället jag är del i
vårt samhälle
som jag levte o skapat här
ändå solen skuggad är
som skuggan över den jag var
tappat allt o inget kvar
min son och dotter älskar jag

KEMN DOOLEY/CREATIVE COMMONS

Världens bästa julafton

● Jag är en relativt ny försäljare av Situation Sthlm – jag har hittills sålt tre exemplar till goda vänner. Som ny försäljare har jag fått en mycket bra och god start då jag redan vid julbordet, som bjöds av Situation Sthlm här på Söder, även fick en inbjudan till själva julafton. Det var en inbjudan att komma "hem". Hem till Uppsala, där jag bott på Kvarngärdet, i avvaktan på Uppsalastadsdelens lyxrenoveringar. Nå, 5 december 2013 kom åtta byggnadsjobbare och stängde obarmhärtigt av vatten och el, mejade ned min syrenhäck på Kvarnängsgatan 15 – och jag blev en vagabond, en kosmopolit eller helt enkelt en svensk hemlös, över bara en natt. Det var natten mellan den fjärde och den femte december 2013 som det hände. Nu var det 2014 och faktiskt hundra år sedan första världskriget bröt ut och jag bor i en liten etta på Söders höjder i Stockholm, tack vare den fantastiska handläggaren på socialtjänsten vid Enheten för hemlösa på Pelarbacken i Stockholm.

FÖRR, OCH I mer än halva mitt liv har Stockholm varit mitt hem, som tonåring, som förälder, som lärare och nu som hemlös konstnär med ambitioner att bli berömd... som just konstnär.

Julen 2014 blev en av de bästa och vackraste i mitt liv. Klockan 13.00 den 24:e möttes mina kamrater och jag för att fira eftermiddagen

med flott restaurangmat, julklappar och underhållning på båten Linnea vid Flustret i Uppsala. Maten var fantastisk, den bestod bland annat av renhjärta, köttbullar av gudomlig karaktär och en skinka som verkligen smakade som en julsinka ska och inte som den kaffesumpsskinka man kan stöta på ute i handeln ibland. Båten var pyntad och en trappa ned fanns hela "tomtens verkstad" med julklappar skänkta av privatpersoner och företag. Jag fick en pläd med stjärnor, ett änglaspel och allsköns hygienartiklar. Vid 15-tiden kom min tredje kamrat och vi fick nu ses i skenet av Uppsala Nya tidnings intervju. Det var ett kärt återseende med god mat, fina paket, gudomlig sång och trevlig personal som även ordnat kaffe med tårta på kajen. På kvällen lämnade vi båten mycket nöjda, glada och med två tårter i bagaget och reste hem till min väninnas radhus med matpaket och ett glatt humör. På juldagen besökte vi Upplands nation med julmat och folkmusik. Sverige är fantastiskt, rikt och generöst.

Ett stort TACK till Situation Sthlm som först bjöd på julbord i lokalerna på Krukmakargatan, och därefter gav mig tipset om julfirandet på båten Linnea så att jag fick en jättefin julhelg i Uppsala.

Skrivet på en dag då snön faller över Sverige och det är år 2015.

YVONNE L

Mansjouren i Stockholms län

Ibland är det knepigt att vara människa

Besök eller ring oss, vi lyssnar
08-30 30 20

www.mansjouren.se

◦ NY UTSTÄLLNING ◦

UTRYCKNING!

Radiopolisen från fot till fart

Polisradion och radiobilen förändrade polisens arbete helt på 1940-talet. Nu ryckte polisen ut med fart och fläkt och fångade brottslingen mitt i gärningen. Följ svensk radiopolis från starten! Titta på radiobilar och radioutrustning och kliv in i en modern, fullt utrustad polisbil.

Polismuseet
www.polismuseet.se

#polismuseet
twitter.com/polismuseet
facebook.com/polismuseet

MEGNA ORD

POESI

Till min syster

● I dag när du fyller år
vill jag dig gratulera
Du fyller 65 år
känns konstigt tycker du inte att
du inte
ska arbeta mera
Känns inte alls att du är
pensionär
Nej det känns liksom fel,
du har inte arbetat klart än.
Men det är ändå så min vän.
Ja, dessa rader är från mig
din lillasyster
Hoppas nu att din dag inte blir
tråkig och dystert.

LENA FREIJ

Släpp ut mig

● Släpp ut mig, släpp ut mig eller
skjut mig.
Skjut mig, skjut mig och bär ut
mig.
Det är så jävla tråkigt att vara här.
Jag får inte träffa den jag har kär.
Hon betar sig som ett jävla fån.
Släpp ut mig, släpp ...
Hon vägrar svara i telefon.
Nu börjar jag på nästa vers.
Fan, va jag är sugen på en bärs.
Att till morgonkaffet få ta sig ett
bloss.
Det är inte tillåtet för oss.
Släpp ut mig, släpp ...
Jag skulle vilja supa mig full.
Bara skita i om jag ramlar omkull.
Jag vill ströva fritt på en äng.
Men jag sitter i min cell och min
säng.
Jag känner mig lite bäng.
Här kommer samma jävla refräng.
Släpp ut mig, släpp ut mig, släpp
ut mig, släpp ut mig ...
Bär ut mig, mig, mig, mig, mig,
mig ...

MARKKU

Ingenting är omöjligt

● Nu har jag flytt och jagat
så många år
så jag har lyckats
med det otroliga
att jag har
sprungit förbi
mig själv

MADDE

EWI THE WEAVER/CREATIVE COMMONS

Mitt annorlunda liv

● Jag fick ett annorlunda liv, utan
barndom och utan ungdomsår.
Jag fick aldrig möjligheten att
utbilda mig. Jag har aldrig haft en
riktig leksak. Allt ovanstående på
grund av fattigdom och på kriget
som ödelade landet och folkets
framtidssikter i generationer framåt.
Alla mina tidigare upplevelser, i mina
unga år, påverkade min psykiska
och sociala utveckling. Där fanns
inga framtidssikter. Ekonomisk
ojämlikhet och social misär, det har
alltså påverkat mig och skapat mitt
jag. Både mitt inre jag såsom mitt

yttre, min karaktär, min personlighet
och vilka beslut jag tar – det har
skapat mitt vuxna liv.

Men vem är jag egentligen? Det
är en fråga som jag brukar ställa mig
själv. Vilka egenskaper har jag? Jag
får ofta höra dessa ord om mig själv:
snäll, trevlig, kärleksfull, hjälpsam,
solidarisk, tålmodig, romantisk,
ansvarsfull och seriös.

Jag tycker om att vara med vänner
och jag tycker om att ha mycket vän-
ner men det är mina barn som är det
viktigaste i mitt liv. Jag tycker om att
träna när jag inte är med min yngsta

son. Vi brukar gå på bio, äta på
McDonalds eller jobba med läxor och
laga mat, det är en speciell maträtt
han tycker om, så den gör jag. Han
och jag gör mycket som den äldsta
sonen inte vill vara med på, så kan
det vara med tonåringar.

Men, jag vet att när tiden är inne
och han har blivit äldre och mognare
då kommer han tillbaka. Det är livets
cirkel. De är mina barn och kommer
alltid att vara mina barn, även när de
är vuxna och jag kommer alltid att
finnas till för dem.

STEN PEÑA

Psalm 2013

● Frukta och älska Gud
(Gu-u-u-u-ud)
Frukta och älska vår Herre
(He-e-err-e)

Jesus dog på korset för våran skull
(vå-å-åran skull)
Att Kristus dog på korset är våran
skuld

Men nu sitter han i himlen med
blommor i sitt hår

Där sitter han hos Farsan med ringar
på sina tår

– Här uppe skall ni veta är evig vår
(e-e-evil vår)
– Här uppe skall ni veta är evig vår
(e-e-evil vår)

Den helige ande är Hjälparen i nöd
Men Den helige ande kan inte baka
bröd

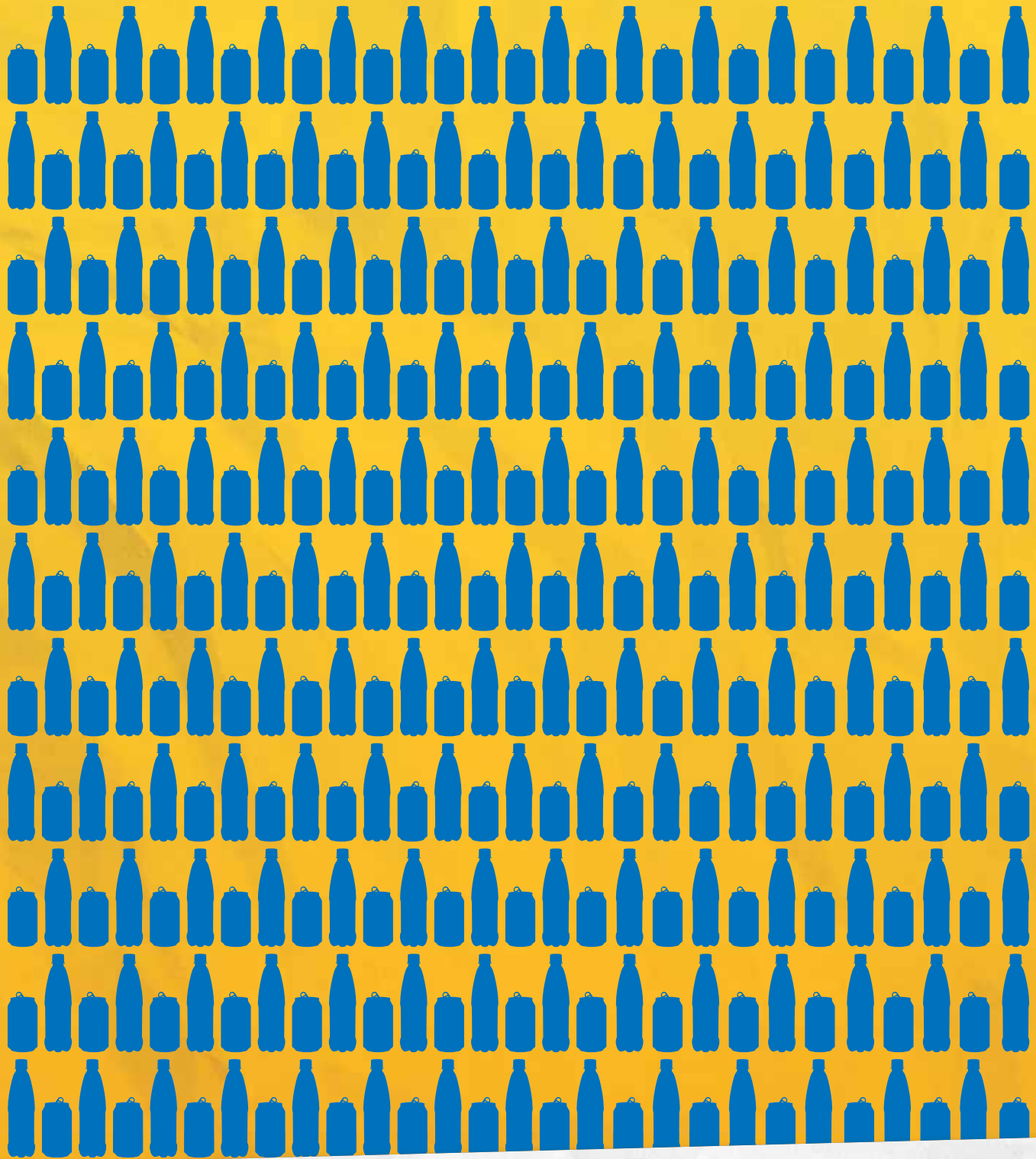
Nu får ni allt betala med att lida pin

(li-i-i-da pin)
Nu får ni allt betala men Jesus han
är fin

– Mina arma stackars satar, mina
arma dumma får
– Här uppe skall ni veta är evig vår
(e-e-evil vår)

Frukta och älska Gud
(Gu-u-u-u-ud)
Frukta och älska vår Herre
(He-e-err-e)

LURKEN

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Täby och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik. Läs mer på www.pantamera.nu. *Tack för att du pantar!*

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

Abaton
PRODUKTION AB

Alfred Berg
1863

Autoexperten

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

DILIGENTIA

Folkpartiet

ABF

ARBETARNAS BILDNINGSFÖRBUND

ALLBA
HOLDING

AVJÄMNINGSTEKNIK

BTH BYGG

dina Dina Försäkringar

Fora

ACADEMIC WORK.

ALM

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

OPK

FOURSIDE AB

ACNE

APOTEK

bee

BYGGNADS

EM
EINAR MATTSSON

FÄLSNINGEN

Adecco

better work, better life

ANDERS BODIN
FASTIGHETER

bergkrantzarkitekter

Capio Geriatrik

Electrolux

förenade liv

advokatfirman **Althin**

Arbetsförmedlingen

betsson

Capio Maria

ELMZELL ADVOKATBYRÅ AB

advokatfirman **sallnäs**

BEVAKNINGSTJÄNST

CARGLASS
Lagar stenskott & byter bilglas

ERSÉUS ARKITEKTER AB

GEN LAND SYSTEM

ADVOKATBYRÅ **Thomas Bodström**

fonden

Beving

Carpeting
Entremattor

eyeworks

Grönsakshallen
Sorunda

ADVOKATFIRMAN **ÅBERG & CO**

BJÖRN AXÉN

CEDERQUIST

Ersta diakoni

H2M

afa
FÖRSÄKRING

AROS WATER AB

BOB
MOSEBACKE TORG 6

CHINA TEATERN

FAMILJEBOSTÄDER

HAMMARBY IF

AKADEMIKER
förbundet SSR

ashurst

THE BODY SHOP.

CITY garden

frank ADVOKATBYRÅ

Akademikernas a-kassa

ASSA ABLOY

BokningsBolaget

CONTURA BYGG AB

FCG
Financial Compliance Group

Handels

AkzoNobel

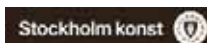
Attendo

BOLIDEN

COWI

HAMMER & HANBORG

Position med framtidsmöjligheter finnes:

Får du kläderna avslitna och blir utnyttjad när du letar efter någonstans att sova är du den vi söker.

Kanske började det redan med att du blev utsatt för övergrepp i unga år. De själsliga ärren lade grunden till ett livslångt missbruk. Slutligen hamnade du på gatan. Där blev du ännu mer utsatt. Våldtäkt och överfall blev ibland en del av din vardag. Idag vågar du inte lita på någon. Varje kväll letar du efter en undanskymd övernattningsplats och du somnar alltid med en kniv i handen. Frost och hunger är inget problem, så länge inte någon tvingar sig på dig genom hot och våld.

Stämmer den här beskrivningen in på dig och ditt liv? Då ska du vända dig till Situation Sthlm. Förutom möjligheten att tjäna dina egna pengar erbjuder vi dig en väg tillbaka och kraften att kämpa vidare.

Skicka din ansökan till jobb@situationsthlm.se eller om du saknar tillgång till dator, besök oss på Krukmakargatan 34 A på Södermalm.

För de redan frälsta

Irma Schultz

Sångers från Gläntan

★★★½ Musiken är inte problemet. Tvärtom. Flera av musikerna från den eminenta plattan *Blank is: sånger av Joni Mitchell* medverkar. De spelar föredömligt bra, lyhört och luftigt, aldrig i vägen. Och Irma Schultz Keller sjunger som brukligt väldigt bra, rösten följsam och lättrolig, känslig och långt fram i ljudbilden, tar plats. Låtmaterialet lider inte heller av någon större häлта – det finns ett tydligt drag av vistradition, av svensk folkmusik, parat med på sina håll kyrkomusik med lite udda melodier och harmonier som tillför nytt, håller musiken intressant.

Problemet för mig finns i texterna. Inte i högsta grad kvalitativt utan i vidare omfattning, rent grundläggande tematiskt. Och vem de är riktade till. De ord som sjungs, sjungs inte till mig utan till Gud.

Men tyvärr delar jag inte hennes tro. Och därför blir det så uppenbart tydligt – texterna är så direkta att det som lyssnare inte går att inbilla sig att de handlar om någonting annat, någonting profant – att sångerna inte är riktade till mig. De är skrivna för de som delar den tron.

Absolut inget fel i det. Tyvärr tillhör jag inte målgruppen. **ULF STOLT**

TINA AXELSSON

KRAVLÖS UNGDOM

En drös poeter

STOCKHOLMSBANDET En drös poeter består av Vilma Colling, sång, Ulrika Bremberg, piano, Sammy Hsia, trummor och Olle Adell, bas. Nya singeln heter *Kräver aldrig något av Sthlm*.

– Vi är jättetaggade. Det är en Stockholmshyllning som är lite poppig och peppig och lite vårig kanske. Vi har nämnt många platser i Stockholm i många andra låtar men vi kände att det var dags att skriva en hel låt till vår stad. Vi lyssnar mycket på olika svenska artister och blev inspirerade, säger Vilma Colling.

Det började ta fart i maj förra året när låten "Andra kvarter" la beslag på andraplatsen i P3:s *Osignat*, Sveriges Radios program för oetablerade artister. Efter påskrivet skivbolagskontrakt och det nya singelsläppet väntar en turné i huvudstaden. Några spelningar är redan bokade, bland annat 19 mars på Café String och 28 mars på Rival. Och vill man boka bandet är det bara att höra av sig.

– Ja, absolut. Vi vill ha så många spelningar som möjligt. Vi brukar ta med oss några cellister också så vi kan vara allt mellan fyra och åtta pers på scenen. Det beror på hur många som får plats.

Turnélivet funkar inte alltid jättebra ihop med läxor och prov. Medelåldern i bandet är 17 år och flera av medlemmarna går på gymnasiet på Södra Latin.

– Det kan bli lite stressigt ibland. Vissa dagar blir det ganska mycket men vi vill ju verkligen satsa på bandet så då tar man sig den tiden. Man kanske inte kan satsa på A i alla ämnen, men jag tycker helt klart att det är värt det. Det är roligare att vara ute och spela än att gå i skolan.

DAVID BOGERIUS

MUSIK

Eternal Death

Eternal Death

★★★★ Jämförelserna med Robyn och Dolly Parton är inte alls så tokiga. Sångaren Elin Berlins klara röst ligger någonstans mitt emellan dem och skapar en atmosfärisk, smått änglalik kontrast till producenten Johan Agnergårds mörka ljud- och syntmatör. Engelska musikbloggar och indiemagasin har redan skapat en Eternal Death-hajp som knappast blir mindre av det jämnstarka materialet på det här självbetitlade debutalbumet. Bandnamnet och omslaget lär lura en och annan dödsmetallare till lyssning, men de kommer säkert att må bra av elektroniska popchocker som "Hole". Den söckersöta "Desire" får mig att tänka på Parkens finaste stunder medan versens melodi i "Body" är lånad från Freestyles "Ögon som glittrar".

DAVID BOGERIUS

Joel Alme

Flyktligan

★★★★½ På albumet *Flyktligan* har Joel Alme bytt både spår och språk. Det är hans fjärde soloskiva, men den första på svenska. Där han tidigare vurmat för det storslagna och svepande så är *Flyktligan* väldigt direkt i sitt tilltal. Medan förra skivan *Tender Trap* var ett pärband med smäktande kärleksballader så är den nya skivan jordnära, närmast i jämnhöjd med skolgårdens hårda asfalt. Det är en släktrönika och en uppväxtskildring – och alltigenom ett album om hur livet inte riktigt blir som man hoppats. Men det är också en skiva om att göra upp med sig själv och sitt arv. *Flyktligan* är en skiva som stannar kvar, inte minst för att den skildrar de svartaste svarta sida vid sida med de lyckligaste stunderna i en familj – eller i livet, som sådant.

ALEXANDRA SUNDQVIST

The Amazing

Picture You

★★★★½ Fleet Foxes och The Cure möter The War On Drugs och ljuv musik uppstår. Eller nåt. Det är i alla fall ett inbjudande vemod The Amazing levererar. Ibland flyter konturerna ut, särskilt när låtarna får nära sig längder upp mot tio minuter, men sångaren och gitarristen Christopher Gunrup lyckas få ihop sömmarna.

Den självbetitlade debuten från 2009 var kanske mer strikt, men den sextio- och sjuttioårsinspirerade folkrocken är intakt med luftiga arrangemang, behärskat tempo och Reine Fiskes distinkta gitarr.

Christoffer Gunrup beskriver själv Amazing som "ett gäng gubbar mer än ett band", men vitaliteten finns kvar.

DAVID BOGERIUS

HUMOR, HIPSTRAR OCH POLITIK

KALLE ASSBRING

Tio år med
Stockholmsnatt

SERIEN STOCKHOLMSNATT av Stefan Thungren och Pelle Forshed fyller tio år. Det firas med samlingsvolymen *Tio år med Stockholmsnatt*, där duon samlat alla sina seriestrippar, från 2005 till 2015, i kronologisk ordning.

Fram träder en humoristisk Stockholmsskildring med den hippa medelklassen och dess livsstil i centrum, men också en vass skildring av ett samhällsklimat, som de senaste åren präglats av politisk turbulens – och en ökad politisk medvetenhet.

– *Tio år med Stockholmsnatt* är ett tidsdokument, över staden och de människor som bor där. Man kan säga att det är en nutida, fristående fortsättning på Per Anders Fogelströms *Mina drömmars stad*. Men där Henning kommer till Stockholm 1860 för att arbeta vid en stearinfabrik så kommer människor i dag till Stockholm för att arbeta som pr-konsult på en byrå, säger Stefan Thungren, journalist, tillika den som skriver manuset till serien.

Pelle Forshed står för illustrationerna till *Stockholmsnatt*, som också publiceras i Svenska Dagbladet varje vecka. Det som började som en skildring av en trendmedveten medelklass och dess förehavanden, har också växt till en skildring av ett hårdnat politiskt klimat.

– Den politiska ambitionen med serien är nånting som vuxit fram och som började smyga sig in i *Stockholmsnatt* efter att vi fick en borgerlig regering 2006. Dagens samhällsklimat och tidens allvar, med ett fascistiskt parti i riksdagen, kräver ett slags politiskt ställningstagande. För oss är det oundvikligt att vara politiska i en tid när det talas om så absurda saker som att förbjuda tiggeri, säger Stefan Thungren.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Allt om
hans mamma

Erik Wijk

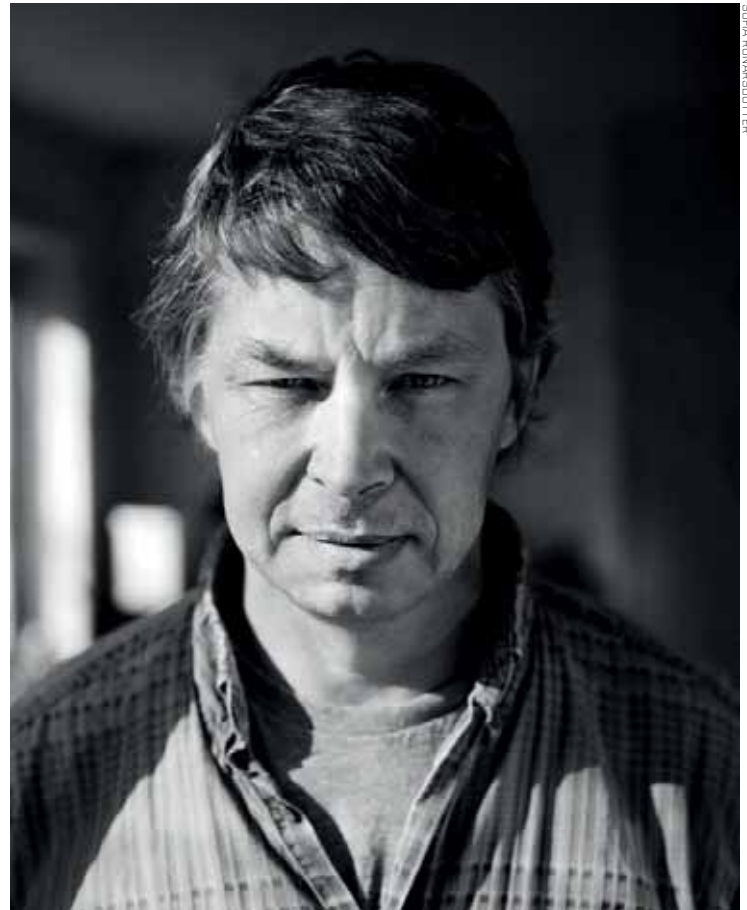
Bara de riktiga orden

★★★★ Det finns någonting väldigt rörande och vemodigt över den här boken, över tilltaget att efter hennes död välja att skriva en bok om sin mamma, att söka kartlägga hennes liv och tolka och pussla ihop alla de trådar och tentakler bakåt och framåt i tiden som formade henne. Att med facit vilja försöka lägga pusslet korrigerat och korrekt. Efter egen tolkning.

Erik Wijks mamma Ulla hade ingen högre utbildning, ingen framstående yrkeskarriär, hon drogs med en del hälsoproblem från unga år och bodde efter att barnen flyttat ut en längre period i Frankrike. Men banden mellan henne och sonen hela tiden starka. Kontakten hållen, kanalen öppen.

Dock aldrig okomplicerat.

När jag läst bokens 407 sidor vet jag naturligtvis oändligt mycket mera om hans mamma och hennes liv och alla dess varför och hur. Livsval, karaktärsdrag och beteendemönster förklaras, dryftas och prövas emellanåt mot olika tankespår och teorier rörande exempelvis individualism kontra kollektivism, klasstillhörighet och även samhällsskick och

SOPA RUNARSGÖTTEN

rådande tidsanda. Dock hela tiden med mig som läsare på behörigt avstånd.

Det riktas aldrig vidare, stiger aldrig i väg och blir en berättelse som tycks vänd till mig som läsare, där deras relation önskar bilda rastret till min

egen relation till min mamma – det blir aldrig allmängods av det, styrs aldrig bort från dem och mot mig som läsare. Boken och berättelsen förblir hela tiden deras.

Eftersom det ju är hans mamma.

ULF STOLT

BÖCKER

Fredrik Hardenborg

Ondskan är en blond pojke

★★★★ Med skotten i Rödeby 2007 som förlaga debuterar Fredrik Hardenborg med ett kolsvart ungdomsdrama. Fredrik Hardenborg skriver okomplicerat och inspirerat samtidigt som han undviker de värsta stereotyperna – annars ofta förekommande i litterära tonårsmiljöer.

I stället lyckas han med detaljernas hjälp att göra personerna trovärdiga. "Mobbning" är ett snällt ord för det som förekommer och den har inte beskrivits lika vidrigt sedan Oskar terroriserades i John Ajvide Lindqvists *Låt den rätte komma in*. Även om Rödeby döpts om till Ro och flera delar av det verkliga händelseförloppet ändrats går en obehaglig känsla av att "detta har hänt" genom sidorna. Och att det händer varje dag.

DAVID BOGERIUS

Ur *Löftet*.
Illustration
av Laura
Carlin.Nicola Davies & Laura Carlin
Löftet

★★★★½ *Löftet* är något så ovanligt som en bilderbok som börjar med meningen: "När jag var ung bodde jag i en stad som var ond och kall och hård." I boken, med text av Nicola Davies och bilder av Laura Carlin, råder det ingen tvekan om att det är en framtidsdystopi som målas upp: "Inget växte. Allt föll sönder. Ingen log."

Ett barn rör sig i det döda stadsrummet – bland människor som

för länge sedan slutat att bry sig om annat än sig själva. Barnet är likadant, tills hon en dag kommer över en väska – en väska som visar sig vara full med ekollon – och börjar plantera. Sakta börjar det gröna, liksom hoppet, att gro igen.

Löftet är en pamflett om att vi måste ta hand om det som finns omkring oss, om naturen liksom om våra medmänniskor. Men för det lilla barnet är det också en spännande historia, om hur ett enda litet barn kan göra stor skillnad.

ALEXANDRA SUNDQVIST

DOKUMENTERAD UTSLUSS

Filmpris till
Pervert Park

NYLIGEN FICK FILMARNÄ Frida och Lasse Barkfors en utmärkelse på den amerikanska filmfestivalen Sundance World Cinema Documentary för debutdokumentären om en mycket speciell trailer park.

"Parcken" är en del av utslussningen av sexförbrytare från fängelse till samhället och heter formellt Florida Justice Transition men kallas i folkmun *Pervert Park*. Området med sina husvagnshem är för många det enda stället de kan bo, eftersom vissa inte får vistas närmare barn än 300 meter. Filmparet läste en artikel om parken och gjorde ett första besök 2010. Själva filmandet började några år senare, men då hade de etablerat kontakt och visat att de hade seriösa avsikter med sin film. Det fick de forna sexförbrytarna att öppna upp och filmen handlar mindre om själva parken än om dem som en gång har begått sexbrott.

För vissa är det första gången de berättar fullt ut för en annan person om sina brott.

Filmen är en balansakt och syftet är varken att försvara eller att förlåta personerna. Några har begått så grova brott att de inte kan förlåta sig själva. Filmen lyfter frågan om stigmatisering, som är effekten av att bunta ihop en grupp förbrytare i ett område, kontra rehabilitering.

HENRIK EMILSON

FOTNOT *Pervert Park* har inte fått svensk distribution än.

Finkalibrerat skådespel

The Drop

★★★★★ År 2011 gjorde regissören Michaël R Roskam den eminenta *Bullhead* i hemlandet Belgien. Det var ett kriminaldrama om köttindustrins bakgård med för mycket doping i nötfodren. Om en liten värld med smågangstrar och väl utmejslade, lite sorgkantade karaktärer. Filmen fick en femma i betyg.

När Michaël R Roskam nu gör sin första engelskspråkiga film rör det sig återigen om kriminalitet i en väl

avgränsad värld med fint karaktärsdrivet flyt. Central är baren Cousin Marv's som med jämna mellanrum blir "drop box" åt maffian, där indrivare mer eller mindre diskret lämnar sina pengakuvert för en kväll. Här jobbar timide bartendern Bob (Tom Hardy) under beskydd av just Cousin Marv (James Gandolfini i sin sista roll). När Bob hittar en bortspländ, bokstavligen, hundvalp träffar han också Nadia – spelad av Noomi Rapace – och detta, i samband med ett taffligt

rånförsök mot baren, sätter i gång en ond spiral kring Bob och hans bardisk.

Michaël R Roskam rör sig i en begränsad scenbild, men berättelsen av Dennis Lehane är så tät att detta mikrokosmos formligen kokar över av spänning och finkalibrerat skådespel.

The Drop kan tyckas vara ett enkelt kriminaldrama på pappret men är ett mästerverk i verkligheten.

HENRIK EMILSON

FILM

Bikes vs. Cars

★★★ Senast Fredrik Gertten gjorde en dokumentär, om fruktforetaget Doles besprutade bananer, fick han en miljonstämning på halsen.

I sin ständiga och imponerande David och Goliat-kamp tar han sig nu an en om möjligt ännu större motståndare: bilindustrin. Han visar hur bilismen har format våra städer och liv och levererar samtidigt en hoppfull lösning i cykelrörelsen.

Det är ett bra och angeläget ämne, men lite förenklat och tunt beskrivet för att få samma genomslag som det han fick med bananerna.

HENRIK EMILSON

Timbuktu

★★★ Med till synes slumpmässigt påkomna regler som basneras ut av en moppeburen man med megafon begränsar jihadisterna tillvaron i Timbuktu där alltifrån musik till fotbollar förbjuds.

I utkanten av staden lever en boskapsskötare med sin familj i frid bortom regelstyret. En slump suger dem dock in i det svarta hål av lagar och förordningar som ockuperat staden. Trots sin Oscarsnominering för bästa utländska film så lyfter aldrig *Timbuktu*, med sin något för yliga berättelse, över ett medelbetyg.

HENRIK EMILSON

The Tribe

★★★★ Den ukrainska *The Tribe* slår som en smocka och vänder på begreppen om handikapp och utanförskap. Filmen handlar om en internatskola för döva och filmens dialog sker på teckenspråk, utan undertexter. Åskådaren får försöka hänga med i tecknandet, vilket går alldeles utmärkt i grova drag. Men ovissheten ökar mystiken till vad som sker på skolan nattetid – Lundsberg ligger i lä, kan man lugnt säga.

Det här är en mycket stark upplevelse som utnyttjar filmen som bildmedium och devisen "show, don't tell".

HENRIK EMILSON

En ny flickvän

★★★ Den franske regissören Francois Ozon älskar familjehemligheter, gärna med pikanta drag. Claire lovar att ta hand om sin vän Lauras familj när hon blir sjuk och dör.

Lauras man Daniel är ensam med en sexmånaders baby, som saknar sin mamma. Detta leder till att Daniels latent börjar klä sig i sin frus kläder.

Det här skulle kunna vara upptakten till en fars, men det seriösa anslaget, om än tillrättalagt, bär filmen med sina fina skådespelarinsatser stabilt hela vägen.

HENRIK EMILSON

”En roman om att försöka förstå
vad det är att vara vuxen. ”

AB
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

ANDERS HEDIN:

"Frescati är en ganska okänd del av Djurgården"

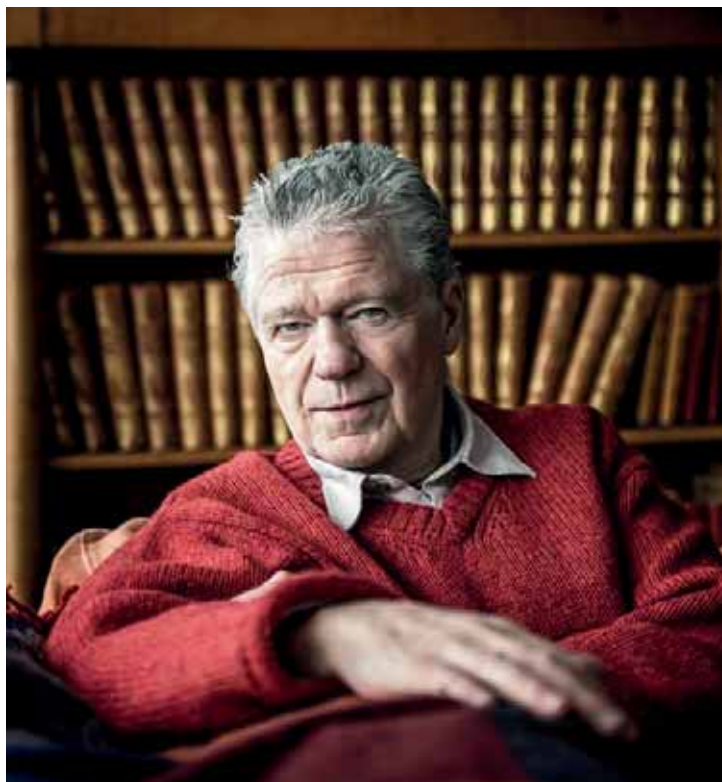
UNDER VÅREN KOMMER en bok om Frescatiområdet med undertiteln *Människorna, husen och allt som hände*. Författaren Anders Hedin har själv växt upp i området, den allra nordligaste delen av Norra Djurgården.

Hur fick du idén till boken?

– Den fick jag för många år sen. Jag hävdar att Frescati är en ganska okänd del av Djurgården bortsett från Naturhistoriska museet och Bergianska trädgården. Jag har intresserat mig för frågeställningen "Vad hände?" och "Vad fanns här innan?". Jag försöker också att peta in några egna minnen så att det blir lite personligt med en engagerad och lätt kåseribetonad text. Det blir drygt 360 sidor och ett väldigt rikt bildmaterial – nästan lika omfattningsrikt som en doktorsavhandling. Precis som i mina tidigare bokprojekt har jag rotat mycket i arkiv och forskat om gamla saker ända tillbaka till 1600-talet. Det är ett intresse som jag har applicerat även på den här boken. Jag har haft förmånen att träffa efterlevande och kunna komma platserna in på livet.

Var i Frescati växte du upp?

– Jag bodde i Ekshagen som ligger nära Lappkärrsberget och som fortfarande är det perfekta funkissamhället. Det var en idyll som byggdes på trettioalet och låg väldigt avskilt. Vi levde i en egen liten värld

MARC FERREIRA

med en mängd egna affärer, så som det var i många förtortssamhällen. På 1800-talet var det ett till ytan sett gigantiskt sommarställe för en väldigt förmögen grosshandlare som kallades snusmalare Bäckström, men som egentligen var tobaksfabrikör. Där var kungarna Karl XV och Karl II mer än "vanliga" gäster sett till relationen med värdinnan. Det är väldigt intressant.

Hur skulle du beskriva Frescatiområdet i dag?

– Det är svårt. Det går inte att hitta några ledord som täcker alltihop. Men om man ser till hur det såg ut i början av 1900-talet med landsbygd och en viss del av infrastruktur så är det precis tvärtom i dag med en

dundrande trafikled och bara rester av landsbygden.

Vilka tankar hoppas du väcka med boken?

– Det låter så pretentiöst att man nästan svimmar, men att med ett historiskt perspektiv få beslutsfattare att fundera en gång extra innan de bestämmer sig för att fortsätta exploatera. Det vore lämpligt om de i stället tittar på lagen som Riksdagen har antagit om nationalstadsparken, läser den som den ska läsas och agerar därefter. Det sägs ofta att "Stockholm växer så det knakar" men jag kan inte riktigt förstå varför alla forskningsinstitutioner måste ligga på ett och samma ställe.

DAVID BOGERIUS

SLUTSPEL PÅ KLARASCENEN

Berggren sätter upp Beckett

NÄR SAMUEL BECKETT skrev enaktaren *Slutspel* under femtiotalets senare hälft hade han skrivit och uppfört *I väntan på Godot*. Med *Slutspel* ville han skriva någonting mer direkt, något som satte klorna i åskådaren.

Thommy Berggren har tidigare regisserat flera av Samuel Becketts pjäser, bland andra *Krapps sista band* och nämnda *I väntan på Godot*.

– En del av kvaliteten med Becketts pjäser är att de är ett mysterium, det finns en mystik och magi i det uttalade som man måste försöka få kontakt med. Man brukar säga att Beckett träffar hjärnan, men jag tror att det är hjärtat. Han påminner oss om en sorts inre rikedom vi har, säger Thommy Berggren.

CARL BERGSTRÖM

Slutspel utspelas i en bunker i en utbränd och öde stad, ingen levande natur omkring. När den kom ansågs den vara en dyster framtidsvision. Men Thommy Berggren tycker att det finns tydliga kopplingar till samtiden.

– Det finns ställen i pjäsen som blir som att de var skrivna i går. Jag försöker att ta vara på det.

I de fyra rollerna ser vi Ingvar Hirdwall, Lars Lind, Anita Ekström och Peter Andersson.

Slutspel har premiär 6 mars.

ULF STOLT

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

Hårresande

Vintagehårfrisörskan Miriam Parkman har krigstidens frisyrrer som favoriter.

BRILJANT

– Jag lärde mig göra vintagefrisyrer genom extremt mycket övning, många misstag och internet förstas. Krigstidens frisyrrer är mina favoriter. Vintagefrisyrer är miljövänligare samt bättre för håret då värme inte används.

– Största skillnaden mellan förr och nu är hur ofta man tvättar håret. I dag tvättar man håret varje dag, fönar det och lägger i en massa kemiska produkter. Det tycker jag är bullshit, man behöver inte tvätta håret varje dag, det är slösigt och dåligt med tanke på miljön och det är mycket bättre för håret att låta bli att tvätta det varje dag.

– Pin curls eller clipslockar får man genom att göra en snurra av vått hår på fingret och sätta fast med en nål eller ett spänne. När håret torkat borstar man ut lockarna. Lockarna blir mycket hållbarare, mjukare och rundare än med locktång. En hårdare, kompaktare och krulligare lock får man genom att rulla håret på skumgummispolar.

– Jag använder moderna produkter, schampo, balsam, mousse, hårsprej, men det är verkligen inte produkterna det handlar om, utan hur man lägger håret och borstar det.

– Det började med att jag blev intresserad av vintage från trettiotal till tidigt sextiotal, framför allt frisyrrerna blev ett nördigt intresse. Jag började med kurser i vintagefrisyrer för tre år sen. Jag har grundkurser och fortsättningskurser. Det blir mest fyrtio- och femtiotals frisyrrer, men jag halkar också in på tjugo- och trettiotalet och tidiga sextiotalet. För mig är håret en accessoar!

BERÄTTAT FÖR **MARIA LINDÉN**
FOTO **MARC FEMENIA**

FAKTA

Miriam Parkman har frisyrrkurser i vintagefrisyrer på affärerna **Sivletto och Vintagefabriken** i Stockholm. För att göra en vintagefrisyr behövs hårnålar, en bra borste, en pinnkam, vatten och hårsprej. Borsta inte ut lockarna förrän håret självtorkat.

GÖTA LEJON PRESENTERAR

MARIA LUNDQVIST • BJÖRN KJELLMAN

PERNILLA WAHLGREN • ANN-LOUISE HANSON • HANNA LINDBLAD

RENNIE MIRRO • KIM SULOCCI • OLA FORSSMED M FL.

Regi och översättning
EDWARD AF SILLÉN

Göta Lejon

Svenska sångtexter
CALLE NORLÉN

BILJETTER: GÖTA LEJONS KASSA 08-505 290 00 • TICNET.SE 077-170 70 70. MER INFORMATION PÅ GOTALEJON.SE

"Jag ska byta ett par byxor"

Vart är du på väg?

– Jag ska byta ett par byxor som jag köpt och som var fel storlek. Den här modellen är min favorit, men de varierar lite i storlekarna.

Köper du alltid tidningen på samma ställe?

– Ja, oftast i Norrtälje eftersom jag är där en hel del. Jag brukar köpa den av killen som står vid Flygfyren. Jag köper alltid tidningen, det gör även mina föräldrar och min syster.

**VID SOLNA
CENTRUM KL. 11.30
NAMN: Johanna
Forstén
ÅLDER: 28 år
BOR: I Solna
YRKE: Civilingenjör**

Vad gillar du bäst i tidningen?

– Allt faktiskt, det är en bra blandning. Tidningen tar upp saker som inte står i andra tidningar.

Är det nåt du skulle vilja se mer av i tidningen?

– Jag gillar musik och jag tycker att tidningen är bra som den är.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

NALEN

COLLIE BUDDZ

TIS 3/3

STU LARSEN

FRE 6/3

SEAN ROWE

SÖN 15/3

DANIEL LANOIS

SÖN 5/4

THE ONCE

LÖR 11/4

DAVID URWITZ

TIS 14/4

MUDHONEY

FRE 8/5

ANDREA GIBSON

FRE 5/6

JOHN MAYALL

LÖR 12/9

JANNE SCHAFFER

FRE 18/9

REGERINGSGATAN 74. MER INFO OCH BILJETTER PÅ

WWW.NALEN.COM 2015

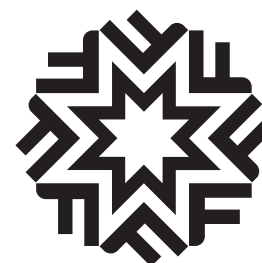

Ewa Stackelberg

Fotogram

Ewa Stackelbergs universum växer fram i mörkrummet. Av ljus, kemikalier och föremål skapar hon bilder, utan kamera, där händelser i livet har satt sina avtryck. Utställningen Fotogram är ett färgstarkt möte mellan scenografen Ulla Kassius specifika rum och Ewa Stackelbergs fotogram.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet alla dagar 9-23 | fotografiska.se

Fotografiska

HUVUDPARTNERS

LUMIX

PARTNERS

Clear Channel

Audi

LINDAHL

accenture

EY
Building a better
working world

TELE2